

Leader-meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetuse ja projektitoetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord

Põllumajandusministri 12. juuni 2008. a määrus nr 59

Määrus kehtestatakse «Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse» § 454 lõike 2, § 455 lõike 2 ja § 456 lõike 4 alusel ning kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L 277, 21.10.2005, lk 1–40) artikli 18 lõike 4 alusel heaks kiidetud «Eesti maaelu arengukavaga 2007–2013» (edaspidi arengukava).

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Määruse reguleerimisala

Määrusega kehtestatakse Leader-meetme raames antava kohaliku tegevusgrupi toetuse ja projektitoetuse saamise nõuded taotleja, kavandatava tegevuse ja taotluse kohta, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse vorm, toetuse määr ja suurus ning abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, nõuded toetuse saajale, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, taotluse rahuldamise otsuse muutmise või kehtetuks tunnistamise alused ja kord ning toetuse väljamaksmise kord.

MÄRKUS: kuna Leader määrus koos Korduma Kippuvate Küsimustega on väga mahukas, siis koostasime 2 eraldiseisvat materjali. Käesolevast dokumendist on väljas 2. peatükk – kohaliku tegevusgrupi toetus.

3. peatükk PROJEKTITOETUS

1. jagu Projektitoetuse saamiseks esitatavad nõuded

§ 28. Projektitoetuse taotlejale esitatavad nõuded

(1) Projektitoetust võib taotleda strateegia rakendamiseks toetust saanud kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonnas tegutsev ettevõtja, sihtasutus, mittetulundusühing, sealhulgas kohalik tegevusgrupp, seltsing ja kohalik omavalitsusüksus (edaspidi projektitoetuse taotleja).

KÜSIMUS (27.11.2008): Kas mittetulundusühing, kus on liikmeks kohalik omavalitsus on abikõlblik?

KÜSIMUS (16.12.2008): § 28 lõige 1 - projektitoetuse taotleja – kohaliku omavalitsuse poolt asutatud või liikmelisusega mittetulundusühing. Näiteks tegevusgrupp on kehtestanud mittetulundusühingutele 90 % toetuse ja kohalikele omavalitsustele 80 % toetusmäära. Kas projektitoetuse taotlemise puhul tuleb võrdsustada kohaliku omavalitsuse poolt asutatud või kohaliku omavalitsuse liikmelisusega mittetulundusühing kohalikele omavalitsustele kehtestatud tingimustega? Taotlejana nii kohalik omavalitsus kui mittetulundusühingu juriidiline vorm soovitud.

KÜSIMUS (22.01.2009) Kas kõik objektid ja tegevused, mis on kirjeldatud valla arengukavas ei ole strateegia meetmete raames abikõlblikud?

Sooviksin juhtida teie tähelepanu järgmistele asjaoludele:

- valla arengukava on valla arengut suunav põhidokument, st. soovituslikult kajastub seal kõik vallast tehtav ja eriti just see, mis on seotud kohaliku omavalitsuse eelarvega, seega ei ole olemas ühtegi tegevust ja soetust, mis ei kajastuks valla arengukavas (seadusjärgne ja initsiatiiv);

- veelgi enam, kui mittetulundusühing tahab kohalikult omavalitsuselt saada kaasfinantseerimiseks raha, siis peaks hea tava järgi olema ka see tegevus kantud valla arengukavasse.

Seega väikeste eranditega on abikõlblikud ainult mikroskoopilised tegevused ja ettevõtlustoetused. Palun jäägem seadusega seatud kohalike omavalitsuste poolt pakutavate teenuste miinimumtaseme piiresse, st kõik see, mida tehakse enam kui seadus minimaalsest nõuab on abikõlblik.

VASTUS (27.01.2009): Juhime tähelepanu Leader määruse seletuskirjale kohalike omavalitsuste ülesannete asendamise kohta (§ 9 lõige 5 punkt 11 ja § 31 lõige 4 punkt 15).

Väljavõte seletuskirjast: abikõlblikud ei ole kohalike omavalitsusüksuste ülesannete asendamiseks tehtavad kulutused juhul, kui soovitakse toetust "Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse" paragrahvi 6 lõigetes 1 ja 2 nimetatud valdkondade pidevaks ülalpidamiseks või antud valdkonda uuenduslikku lisaväärtust või innovatiivset elementi lisamata."

Lisame, et seesama tõlgendus kehtib kõikidele omavalitsuse osalusega äriühingutele, asutatud sihtasutustele, liikmelisusega mittetulundusühingutele, kes saavad Leader meetme raames taotlejateks olla, kuid taotlevad toetust nimetatud tegevustele.

Näiteks ei toetata Leader meetme raames rahvamaja, muuseumi, raamatukogu pidevat ülalpidamist kuna see on seadusega antud omavalitsuse korraldada. Küll aga on võimalik näiteks muuseumi tavategevuse arendamiseks või laiendamiseks taotleda toetust kui sinna on seotud lisandväärtust andev komponent (näiteks mõni planeeritav kunsti- või käsitöökoda, fototuba, mõni huvitav töötuba vms).

Ehk, et olemasolevale seotakse juurde mõni uudne komponent, mis loob uusi võimalusi ja tegevusi piirkonna arendamisel ja mis ongi Leader olemus.

Oleme saatnud põllumajandusministeeriumi seisukoha selle kohta, et kohaliku omavalitsusüksuse kui taotleja osas tuleb olla nõudlik, kuid päris kindlasti ei ole meie eesmärk olnud neid kui taotlejaid välistada, va juhud, kui selgelt puudub täiendavuse aspekt ja Leader vahenditega püütakse asendada kohaliku omavalitsuse kulusid.

KÜSIMUS (02.12.2008): kas juhatuse liikme ettevõtte või MTÜ võib olla taotleja?

VASTUS: jah, nõutud on seotud isiku mitteosalemine konkreetselt oma taotlusega seotud küsimustes ja hindepunktide andmisel, st ühe konkreetse projekti puhul ei hinda, teisi hindab. Protseduur kajastatakse protokollis.

(2) Projektitoetuse taotleja vastab projektitoetuse saamiseks esitatavatele nõuetele, kui:

- 1) ta on seltsing ja seltsinguleping on sõlmitud kirjalikult vähemalt viieks aastaks arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest;
- 2) ta vastab põllumajandusministri määruses toetuse saamiseks taotlejale sätestatud nõuetele, kui kavandatav tegevus vastab arenguskavas toodud meetmele. Muudel juhtudel peab projektitoetuse taotleja vastama nõukogu määruses (EÜ) nr 1698/2005 maaelu arengu toetuste kohta sätestatud nõuetele ning riigiabi reeglitest tulenevatele nõuetele;
- 3) ta eristab selgelt oma raamatupidamises projektitoetuse kasutamise seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest;
- 4) tal ei ole taotluse esitamise ajal riikliku maksu maksuvõlga või riikliku maksu maksuvõla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksud tasutud ajakava kohaselt;
- 5) ta ei ole saanud ega taotle samal ajal sama tegevuse või investeeringuobjekti kohta toetust riigieelarvelistest, sealhulgas Euroopa Liidu või muudest välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi;

KÜSIMUS (14.10.2008) Kas projektitaotluste kaasfinantseerimiseks võib taotleda toetust mõnest teisest fondist või allikast?

VASTUS: Ei või omafinantseeringuna kasutada teistest fondidest või muudest allikatest taotletud toetusi, ka hasartmängumaksust taotletav toetus ei lubatud. Toetuste andmise idee seisneb ikkagi selles, et toetuse taotlejal peab samuti olema huvi ja vastutus toetatava tegevuse suhtes. Sellest põhimõttest juhindub ka EL kes väga rangelt nõuab, et oleks välistatud ühele ja samale toetatavale tegevusele toetuste andmine.

- 6) ta on saanud varem toetust riigieelarvelistest, sealhulgas Euroopa Liidu või muudest välisvahenditest või on saanud muud tagastamatut riigiabi, mis on kuulunud tagasimaksmisele, ja on tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud tähtajal ja summas;
- 7) tema suhtes ei toimu likvideerimismenetlust ega ole tehtud pankrotiotsust;
- 8) tähtajaliselt asutatud projektitoetuse taotleja puhul ei ole see tähtaeg lühem kui viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest;
- 9) ettevõtja ei ole majanduslikes raskustes.

KÜSIMUS (30.01.2009): Kuidas tegevusgrupp saab teha kindlaks majanduslikud raskused?

VASTUS: Majanduslikes raskustes oleva ettevõtja kohta peab hinnangu andma kohalik tegevusgrupp ise. Eelkõige tehakse seda kindlaks komisjoni teatise 2004/C 244/02 põhjal. Komisjoni teatise 2004/C 244/02 „Ühenduse suunised raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta” tähenduses peab komisjon äriühingut raskustes olevaks siis, kui see ei suuda kas oma või omanikelt omanikelt/osanikelt/aktsionäridelt või krediidiandjatelt saadud vahenditega peatada kahjumit, mis ametivõimude sekkumiseta viiks lühema või keskmise ajavahemiku jooksul peaaegu kindlasti äriühingu tegevuse lõpetamiseni.

KÜSIMUS (27.10.2008) Kuidas peaks olema vormistatud näiteks kolme ettevõtja ühistaotlus? Kui tegemist on näiteks tee remondiga, mis on korraga kolme ettevõtja maa peal? Kas peab olema üks taotleja või peavad kõik tegema kolm eri projekti?

VASTUS: 14. oktoobril toimunud infopäeval käsitleti põgusalt ka ühistaotluste teemat. Nii ministeeriumi kui ka PRIA ühine seisukoht on, et ühistaotlused ei ole lubatud. Põhjus ennekõike selles, et toetust taotletakse objektidele, mis on oma iseloomult põhivara ja mis peab olema arvel iga kulutusi teinud taotleja bilansis ning iga taotleja on vastutav objekti säilimise eest järelvalveperioodi jooksul. Leaderi määruses ei ole sätestanud ühistaotlemise võimalust vaid ainult tegevusgruppide poolt algatatud koostööprojektide tegemise. Seega peaks iga tee omanik tegema eraldi projektitaotluse PRIAsse ning sellest tulenevalt esitab iga omanik eraldi kuludokumendid ja toetus makstakse igapähele eraldi välja. Samas ei välista see seda, et tegevusgrupp ise võtab vastu ühistaotluse. Lihtsalt taotlejaid peab eelnevalt informeerima, et nad peavad pärast jagama ühistaotluse osadeks.

KÜSIMUS (09.02.2009): Kas Leader projektitaotluse juurde on vaja ka mittetulundusühingu ja sihtasutuse liikmete nimekirja (nii nagu MAK meede 3.2 nõudis)?

VASTUS: antud nimekiri ei ole Leader määrusega nõutud. Juhul, kui tegevusgrupp seda mingil põhjusel nõuab (on mingid lisapiirangud seatud rakenduskavas), siis palume lisada see ka PRIA`sse esitava projektitaotluse juurde.

§ 29. Toetatavad tegevused

(1) Projektitoetust võib taotleda strateegia meetmetes toodud tegevuse, sealhulgas koostööprojekti elluviimiseks.

KÜSIMUS (02.12.2008): projektidee: koduloomade kalmistu, harjutusväljak, varjupaik, koduloomade hotell. Meie strateegia looduse-ja kultuuri valdkond võimaldab ideed käsitleda kui sellega kaasneb pargi või heakorrastatud ala loomine. Kas selline projekt loetakse MAK eesmärke täitvaks ja on abikõlblik LEADER tegevuste raames?

VASTUS (lisatud 15.12.2008): selline tegevusvaldkond võiks minna majandustegevuse mitmekesistamise alla (Maaelu arengukava 3 telg) ja oleks sellisel juhul toetatav. Samas tuleb näiteks koduloomade kalmistu korral järgida selleks ettenähtud seadusandlusi ja korda ehk et selliseks tegevuseks peavad olema olemas kõik selleks ettenähtud load (kindlasti käib siia alla pinnavete analüüs ja sellekohane luba, VTA luba, omavalitsuse luba jne).

KÜSIMUS (02.12.2008): projektiidee. Kas mootorpaat on abikõlblik?

VASTUS: Mootorpaat ostmine on abikõlblik kulu. Kui investeeringut kavandatakse sellise omavalitsuse territooriumil, mis on ka kalanduspiirkondade säästva arengu toetuse rakendamise piirkond, siis peab jälgima, et ei tekiks topelthaotlemise võimalust.

KÜSIMUS (02.12.2008): Kuidas on kavas lahendada määruse muutmisest tulenevad ebakohad ja vasturääkivused tegevusgruppide meetmelehte tingimustega? Juhin tähelepanu asjaolule, et LEADER tegevusgruppi meetmelehed läbivad hetkel PRIA-s abikõlblikkuse kontrolli ja iga muutus määruhes mõjutab otseselt või kaudselt juba esitatud meetmelehtedes toodud tingimusi. Näiteks „Ehitusseadusest“ tulenevalt muudab nõudeid kasutusluba (ehitusprojekt kõigile avalikes funktsioonides ehitistele ja rajatistele), seega muutuvad nõuded esitatavatele dokumentidele. Kuidas toimitakse kui muudetava määruse reeglid jõustuvad peale taotlusvooru väljakuulutamist või taotlusvooru ajal ning seeläbi muutuvad nõuded esitatavatele dokumentidele?

VASTUS: Konkreetselt kasutusloa lisamine ei tohiks küll oluliselt meetmelehtede rakendamist mõjutada, kuna ehitusluba on nõutav dokument ning iga väljaantud ehitusluba peab lõppema kasutusloa saamisega.

Määruse muudatuste tegemisel üritame arvestada ka rakenduskavades esitatut. Muudatuste eesmärk on täpsustada punkte, mille osas on olnud palju küsimusi

(2) Toetatava tegevuse osaks võib olla ka:

1) kavandatava investeeringuobjektiga kaasnev tellitud projekteerimistöö, projekteerimiseks vajalik detailplaneering, ehitusgeoloogiline ja -geodeetiline töö, tasuvusuuring ja keskkonnamõju hindamine (edaspidi ettevalmistav töö);

KÜSIMUS (16.12.2008): Vastuolu § 29 lõige 2 ja § 29 lõige 3 ning § 31 lõige 1 punkt 3 vahel (Varasem vastus toodud KKK 31 (3) juures) - ettevalmistav tegevus – projekti kirjutamine. Projekti kirjutamine toimub ettevalmistava tegevusena projekti seisukohalt lähtudes enne taotluse esitamist, seega enne PRIA-le esitamist. Tegevust tohib alustada PRIA-le taotluse esitamise järgneval päeval (§ 29 (3)). Seega ei saa olla projekti kirjutamine ettevalmistav tegevus sama projekti tarvis. Kas on tegevusgruppidele antud vastuses peetud silmas tegevuste käigus ettevalmistatavat jätkuprojekti ja loetakse jätkuprojekt kirjutamine ettevalmistavaks tegevuseks, mis on abikõlblik?

VASTUS: nimetatud vastuolu parandatakse määruse muudatusega.

§ 29 lõike 2 punktis 1 nimetatud tegevused Leader määruse mõistes ei ole ettevalmistavad tööd, vaid võib olla eraldiseisev abikõlblik kulutus (projektitaotlus), millele ei määrata osakaalu (kehtivas määruses 25%) investeringuobjekti maksumusest.

KÜSIMUS (15.12.2008): kui taotletakse ettevõtja poolt sisseseade ostmist (kasvõi näiteks õmblusmasina ostmist), kas siis peab ka ettevõtja ära näitama, kuhu ta selle masina tahab üles panna ja kas see ruum, kuhu masin pannakse, peab kuuluma temale või olema rendil?

VASTUS: Seade peab olema kasutuses ettevõttes kohapeal ehk et seade peaks olema kohas kus seda reaalset kasutatakse. PRIA kohapealsete kontrollide käigus vaadatakse seadmete asukoht üle eeldusel, et ka viie aasta möödudes (järelkontrolli ajal) asub see seade samas kohas. Teisalt peab taotlejal olema õiguslik alus ruumile või pinnale kus seda seadet kasutatakse

KÜSIMUS (02.12.2008) kas ehitusprojekt ja ehitis-rajatise ehitamine võivad olla ühes projektis?

VASTUS: ei või, sest ehitusprojekti koostamise ja ehitise ehitamise sidumine ühte taotlusesse on ebaloogiline. Lisaks sellele, et ehitusprojekti puudumisel ei väljastata ehitisluba, ei saa olla ka hinnapakkumisi. Sest mille alusel saab koostada hinnapakkumist kui pakkuja ei tea mida ja kui palju ehitada? Suures osas peaksid ikka asjad ju sedapidi käima, et projekti pealt vaadatakse ehitustöödemahud ja nõutavad materjalid ning väljastatakse ehitisluba, mis peab taotlejal olema juba enne taotluse esitamist.

KÜSIMUS (02.12.2008): ettevalmistavad tegevused ja vastuolud määruse erinevate osadega. Millised tegevused on ettevalmistavad tegevused ehitatava objekti mõttes? Ehitusprojekt jms nõutavad tehnilised projektid ja keskkonnamõjude hindamine jms peavad olema valminud enne ehitusloa saamist, seega enne taotluse esitamist. Määruses loetletud ettevalmistavate tegevustena on toodud §29 lõige 2 punktid 1 ja 2 tegevustena just tehniliste projektide ja uuringute tellimine. Kuidas on võimalik saada toetust määruses toodud toetatava tegevuste osadele nagu investeringuobjekti projekteerimistöö jne kui taotluse esitamise ajal peavad nõutavad dokumendi olema pakis ja kulutusi tohib teha alles PRIA-le taotluse esitamise järgnevale päevale? Mida on mõeldud ettevalmistavate tegevuste raames lubatud 25 % all (§ 31)? Mis staadiumis peab projekteerimine olema, kas põhiprojekti või tööprojekti staadiumis? Kas tegevusgrupi

hindamiskomisjoni jaoks on lähtealus kohaliku omavalitsuse poolt väljastatud ehitusluba?

VASTUS: nimetatud vastuolu parandatakse määruse muudatusega.

§ 29 lõike 2 punktis 1 nimetatud tegevused Leader määruse mõistes ei ole ettevalmistavad tööd, vaid võib olla eraldiseisev abikõlblik kulutus (projektitaotlus), millele ei määrata osakaalu (kehtivas määruses 25%) investeeringuobjekti maksumusest. Tegevusgrupp koostab oma hindamiskomisjoni töökorra ise, kus saab määrata vastavalt strateegia meetmele, hindamiseks vajalikud esitatavad dokumendid – oluline on tagada, et taotluse esitamisel PRIA`le peab projektitaotlejal olema (kehtiv määrus):

- ehitise puhul ehitusloa või kohaliku omavalitsusüksuse kirjaliku nõusoleku ära kiri, kui see on nõutav "Ehitusseaduse" kohaselt;
- ehitise puhul ära kiri ehitusprojekti joonistest ehitise üldvaadete kohta koos ehitusprojekti seletuskirjaga;

Määruse muudatusega on kavas sätestada, et projektitaotleja peab esitama eelnimetatud dokumendid juba koos taotlusega PRIA`le.

Juhul, kui projektitaotlus sisaldabki ainult projekteerimistööd, projekteerimiseks vajalikku detailplaneeringut, ehitusgeoloogilisi ja -geodeetilisi töid, tasuvusuuringut ja keskkonnamõju hindamist jms, siis peab taotlejal olema olema §-s 32 nimetatud dokumendid. Määruse muudatusega on kavas sätestada, et projektitaotleja peab esitama eelnimetatud dokumendid juba koos taotlusega PRIA`le.

KÜSIMUS (30.01.2009): Soovitakse toetust taotleda alevi asuva "tööstusküla" territooriumi rekonstrueerimine. Projekti kuludeks on planeeringu koostamine ja projekteerimise kulud. Projekt aitab kaasa piirkonna ettevõtluse arendamisele, ja korrastatud tööstusrajoon kutsuks liituma uusi ettevõtteid.

VASTUS: vastavalt tegevuse kirjeldusele on projekt abikõlblik. Projektitaotluse vormis real 30. „Kokkuvõtte tegevuste ja investeeringute eesmärkidest ja tegevustest” – saab selgitused lisada. Samuti taotluse reale 31. „Loetelu tegevustest ja investeeringuga sisuliselt seonduvatest tegevustest ning varasemad toetused ja rahastused” – saab kirjeldada millega projekt on seotud, et mis tulevikus saab olema jne

KÜSIMUS (30.01.2009): Sadama planeeringu koostamine. Tulevikus kasusaajad: kalurid, külaselts, huviring (purjetamine), rentnikud-ettevõtjad.

VASTUS: Kalanduspiirkondade säästva arengu meetme (EKF) määruse alusel on ettevalmistavad tööd, mis on tehtud enne projektitaotluse esitamist PRIA`le lubatud abikõlblikud kulud. Seega võib sellise projektiga tekkida kattuvus kalanduspiirkondade säästva arengu meetmega. Selliste tegevuste osas kindalasti vajalik arutada / eelnevalt kokkuleppida oma piirkonna kalanduse tegevusgrupiga.

«Euroopa Kalandusfondi 2007–2013 rakenduskava» meetme 4.1 «Kalanduspiirkondade säästev areng» raames toetuse andmise ja kasutamise tingimused ja kord - <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13011075>

KÜSIMUS (30.01.2009): Kohalik omavalitsus soovib taotleda toetust alevisse rajatava avaliku pargi, sh haljastuprojekt, jalakäijate teed, jalgratta teed jms) projekteerimiseks.

VASTUS: vastavalt tegevuse kirjeldusele on projekt abikõlblik. Projektitaotluse vormis real 30. „Kokkuvõtte tegevuste ja investeeringute eesmärkidest ja tegevustest” – saab selgitused lisada. Samuti taotluse reale 31. „Loetelu tegevustest ja investeeringuga sisuliselt seonduvatest tegevustest ning varasemad toetused ja rahastused” – saab kirjeldada millega projekt on seotud, et mis tulevikus saab olema jne

KÜSIMUS (02.02.2009): Meie strateegias on eraldi meede investeeringu projekti ettevalmistustööde kohta. Toetust küsitakse muinsuskaitse all oleva objekti restaureerimise projektile ja ka muinsuskaitse eritingimusteks. Viimati nimetatud tegevuse käigus selgitatakse välja millised on muinsuskaitiselised väärtused ja kuidas peab neid restaureerimistöödel arvestama ning koostada tervikprojekt. Esimesel juhul (objekti restaureerimise projekt) tegemist põhiliselt ainult sisetöödega, kas sellisel juhul peab ehitised olema ehitusregistris? Omandit tõendavaks dokumendiks on hetkel maavalitsuse poolt väljastatud akt vara tagastamise kohta. Teisel juhul (koos muinsuskaitse eritingimustega) on tegemist kogu objekti (kabel) projekteerimisega, samuti muinsuskaitse eritingimuste andmisega ning samuti ei ole objekt veel ehitusregistris. Kuidas peaksime nendel kahel juhul käituma ja tõlgendama määrust omandi seisukohast?

VASTUS: Omandiküsimus ei ole antud juhul oluline, sest taotletakse toetust muinsuskaitse eritingimuste koostamiseks, pealegi - vähemalt küsimuse kirjelduse põhjal otsustades - on võimalik saada siiski andmeid selle kohta, et objektidel on omanik olemas, kuigi objekte ei ole kantud ehitusregistrisse. Ehitusregistrisse tuleks ehitised kanda selleks ajaks kui taotletakse ehitusluba rekonstrueerimis- või parendustööde tegemiseks ja alustatakse reaalse ehitustöödega.

KÜSIMUS (02.02.2009): Kas investeeringuid ettevalmistava meetme puhul, mille raames on meil kirjas näiteks väärtuslike maastike uuringud, tasuvusuuringud, haljastus ja heakorraprojektid on lubatud (näiteks) 5% projektijuhtimise tasu (meie strateegia järgi on see lubatud)? Alati ei pruugi uuringule järgneda investeeringut, kuna uuringu käigus võib selguda, et investeering ei ole otstarbekas vms.

VASTUS: Nimetatud projektide (tasuvusuuringud, projekteerimine jms) puhul on projektijuhtimise tasu lubatud, kuid silmas peaks pidama määruses toodud kitsendusi - projektijuht ei tohi olla riigi- või kohaliku omavalitsuse ametnik, kui ta täidab oma ülesandeid, mis on lähedased tema põhiliste tööülesannetega. samuti ka kui taotlejaks on kohalik tegevusgrupp. Haljastus- ja heakorraprojektide puhul kui need on investeeringuprojektidena, siis ei ole projektijuhi tasu lubatud. Analoogselt Maaelu arengukava 2007 – 2013 põhimeetmele 3.2 (kus on samasugused projektid abikõlblikud, kuid projektijuhi tasu ei ole lubatud).

KÜSIMUS: Rendileping hoone ehituse puhul, kas peab olema notariaalselt kinnitatud?
KÜSIMUS (küsimus lisatud 15.12.2008): Juhul kui võimalik taotleja taotleb toetust objektile, mis ei kuulu tema omandisse aga on talle antud kasutamiseks pikaajalise rendilepingu alusel, kas see leping peab olema notariaalselt kinnitatud?

VASTUS: rendileping ei pea olema notariaalselt kinnitatud, st notariaalne kinnitus ei ole nõutav

KÜSIMUS (14. oktoober 2008): Mis on objekt Leader määruse mõistes?

VASTUS: objekt on asi või tegevus, millele taotletakse toetust ning mis oma olemuselt vastab ja mida kasutatakse vastavalt meetme eesmärkidele (nn sihipärasel kasutusel). Juhul kui taotletakse toetust ehitise rekonstrueerimiseks (näiteks seltsimaja), siis objektiks ongi rekonstrueerimistööd, kuid selle raames tehtava tegevusena võivad olla ka ainult üksikute ehitise osadega seotud tegevused: näiteks vundamendi soojustamine, akende-uste vahetus, katusetööd, põrandate vahetus jms. Ehitiste ehitamise või rekonstrueerimise puhul peab silmas pidama, et lisaks ehitusloale peab toetava objekti ehitamine või rekonstrueerimine lõppema kasutusloa saamisega. Samuti on objektid Leader määruse mõistes (ja ka teistes määrustest) koolitus, tegevusgrupi üldkulud, õppereisid jne.

2) kavandatava ehitustöö üle «Ehitusseaduse» alusel kehtestatud korras omanikujärelevalve (edaspidi omanikujärelevalve) tegemine.

(3) Kavandatava tegevuse või investeeringu tegemist ei või alustada varem ja investeeringu tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui PRIA-le taotluse esitamise päevale järgneval päeval.

KÜSIMUS (27.november 2008): Kas projekti kirjutamise võib tellida ja kas see on rahastatav ettevalmistava tööna (kas on abikõlblik)?

UUS VASTUS: projektitaotluse koostamise kulu ei ole Leader määruse mõistes abikõlblik, kuna selle tegemist alustatakse enne PRIA`le taotluse esitamist.

KÜSIMUS (16. detsember 2008): juhitakse täiendavalt tähelepanu LEADER määruses sisalduvale vastuolule ettevalmistavate tegevuste käsitlemisel § 29 lõige 2 ja § 31 lõige 1 punkt 3 ning § 29 lõige 3 vahel. Tegevusgrupi meetmelehtedes sisaldub mõiste ettevalmistav tegevus. Vajame vastust meetmelehtedes võimaliku muudatuse tegemiseks.

VASTUS: § 29 lõike 2 punktis 1 nimetatud tegevused Leader määruse mõistes ei ole ettevalmistavad tööd, vaid võib olla eraldiseisev abikõlblik kulutus (projektitaotlus). Vastav muudatus viiakse määrusesse sisse.

KÜSIMUS (2.detsember 2008) Millal võib alustada?

VASTUS: tegevuse või investeeringu tegemist tõendavad dokumendid ei või olla väljastatud varem kui PRIA-le taotluse esitamise päevale järgneval päeval. Lõplik kinnitus tuleb peale PRIA kinnituskirjaga, kuni selle ajani tegevused omal vastutusel.

(4) Mitme nõukogu määruses (EÜ) nr 1698/2005 sätestatud meetme hulka kuuluvate integreeritud tegevuste puhul kohaldatakse iga osa kohta selle meetme tingimusi, mille reguleerimisalasse tegevuse osa selgelt kuulub.

§ 30. Nõuded koostööprojekti kohta

(1) Koostööprojekti osaleb kohalik tegevusgrupp koos teise kohaliku tegevusgrupiga või muu avaliku ja erasektori partnerlusel põhineva ühendusega, kelle põhikirjaline tegevus on suunatud maaelu arendamisele ja kes on oma tegevuspiirkonna kohta töötanud välja strateegia.

(2) Koostööprojekti osalejad sõlmivad koostöökokkuleppe, milles on muu hulgas toodud koostööprojekti nimetus, uute osapoolte koostööprojekti liitumise kord, koordineeriva kohaliku tegevusgrupi nimi, esindaja nimi ja kontaktandmed, koostööprojekti eesmärkide ja põhitegevuste kirjeldus, kasusaajad, eeldatavate tulemuste kirjeldus, projektis kasutatavate meetodite kirjeldus ja nende rakendamise kord, projekti rakendamise ajavahemik ning osapoolte kohustused, osapoolte eeldatavate tegevuste kirjeldus ja kavandatud eelarve iga osapoole kohta ning projekti maksumus kokku.

KÜSIMUS (27. november 2008): Kas koostööprojekti peab olema omafinantseeringu osa kõigil projektis osalejatel, või sobib, kui kasusaajad on kõik, kes osalevad?

VASTUS: Täpsustame küsimust, kas saame öieti aru - omafinantseeringu osa ja kasusaajad on erinevad asjad. Omafinantseering on taotleja omaosalus investeeringust, ehk kui projekti maksumus on 100 000 krooni ja toetuse määr on 90%, siis taotleja saab toetust 90 000 krooni ja tema omafinantseering on 10 000 krooni. Kasusaajad on need, kes projektist kasu saavad.

(3) Ärakiri rahvusvahelise koostöö kokkuleppes esitatakse PRIA-le, kes edastab selle Põllumajandusministeeriumile. Viimane teavitab rahvusvahelise koostöö kokkuleppes Euroopa Komisjoni.

(4) Rahvusvahelise koostööprojekti elluviimist võib alustada pärast Põllumajandusministeeriumi poolt heakskiidu saamist.

(5) Põllumajandusministeerium teavitab heakskiidu andmisest ka PRIA-t.

(6) Koostööprojekti taotluse võib esitada PRIA-sse alates heakskiidu saamisest.

KÜSIMUS (30.01.2009): strateegia meetme all on meil lubatud ka rahvusvahelised ja siseriiklikud koostööprojektid. Tingimuseks oleme seadnud, et üheks partneriks peab sel juhul olema meie tegevusgrupp. Millised on PRIA erinõuded koostööprojektidele, nt. omafinantseerimise tingimuste, toetuse määra osas?

VASTUS: kuna koostööprojektidele toetuse taotlemine on Leader määruse mõistes projektitaotlususte esitamine, siis kehtivad samad reeglid, nagu teiste projektitaotluste puhulgi. Taotlusesse pannakse kirja tegevused ja investeeringud samamoodi, nagu ka teiste projektitaotluste puhul ja lisaks sellel TÄIDETAKSE taotlusvormis osa 33 „Andmed projektitaotluste kohta”. See osa täitmise aluseks on koostöökokkulepe Eestist mõne teise tegevusgrupiga või teisest liikmesriigist. Igas liikmesriigis võivad projektidele olla natuke erinevad nõuded. Seega koostööprojekti (koostöökokkuleppe) ettevalmistamise käigus peaks need erisused partneritega läbi arutama, et koostöös oleks võimalik saavutada projekti terviklikust arvestav tulemus.

§ 31. Abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud projektitoetuse taotlemise korral

(1) Tegevuse või investeeringuobjekti abikõlbliku kulu moodustavad:

1) tegevuse või investeeringuobjekti käibemaksuta maksumus, taotleja mitterahaline omafinantseering, abikõlbliku tegevuse või investeeringuobjekti tähistamiseks vajaliku sümboolika käibemaksuta maksumus, kui taotleja on käibemaksukohustuslane;

KÜSIMUS (november 2008): Kas MTÜ võib teha laenulepingu äriühinguga, mis ei ole pank?

VASTUS: See on iga taotleja enda otsustada, kust ta saab raha investeeringu tegemiseks, ehk MTÜ võib küll teha laenulepingu äriühinguga.

2) tegevuse või investeeringuobjekti käibemaksuga maksumus, taotleja mitterahaline omafinantseering, abikõlbliku tegevuse või investeeringuobjekti tähistamiseks vajaliku sümboolika käibemaksuga maksumus, kui taotleja ei ole käibemaksukohustuslane;

3) investeeringu tegemise puhul ettevalmistava töö maksumus kuni 25% punktis 1 või 2 nimetatud maksumusest;

4) omanikujärelevalve tegemise maksumus kuni 3% punktis 1 või 2 nimetatud maksumusest.

(2) Kasutatud seadme ostmine on abikõlblik, kui projektitoetust taotlev mittetulundusühing või sihtasutus tõendab, et:

1) seadme ostmiseks ei ole pakkuja varem saanud toetust riigieelarvelistest, sealhulgas Euroopa Liidu või muudest välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi;

2) seadme hind on uue samalaadse seadme hinnast oluliselt madalam;

3) seadme eeldatav kasutusiga on vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

KÜSIMUS (16.02.2009): Kuidas toimida kasutatud seadmete ostmisel? Mida PRIA kontrollimisel arvestab?

VASTUS: Kasutatud seadme ostmise korral lähtutakse Leader määruse § 31 lõikest 2. Selleks, et kontrollida § 31 lõike 2 punktis 1 „seadme ostmiseks ei ole pakkuja varem saanud toetust riigieelarvelistest, sealhulgas Euroopa Liidu või muudest välisvahenditest või muud tagastamatut riigiabi“ toodud nõuet tuleb taotlejal esitada seadme müüja kinnituskiri selle kohta, mis seda nõuet tõendaks.

Kavandatava määruse muudatuse järgi tuleb PRIAle esitada ka kasutatud seadme ostmise korral hinnapakumise ära kiri uue samalaadse seadme hinnaga, mis võimaldab PRIAl koheselt kontrollida ka § 31 lõike 2 punkti 2 nõuet „seadme hind on uue samalaadse seadme hinnast oluliselt madalam“.

Meeles tuleb pidada, et kasutatud seadme ostmise korral nagu ka kõikidel teistel juhtudel jäävad kehtima nõuded hinnapakumistele, mis on toodud määruse § 32.

(3) Abikõlblikud kulud peavad olema põhjendatud, selged, üksikasjalikult kirjeldatud, majanduslikult otstarbekad ja vajalikud tegevuse eesmärgi saavutamiseks. Taotleja tagab kasutatava toetusraha otstarbeka ja säästliku kasutamise.

(4) Abikõlblikud ei ole järgmised kulud:

1) maa ja olemasoleva ehitise ostmise ja liisimise kulud;

2) käibemaks juhul, kui taotlejal on võimalik taotleda selle tagastamist «Käibemaksuseaduse» alusel või kui taotleja on kohalik omavalitsusüksus;

KÜSIMUS (11. veebruar 2009): kas kohaliku omavalitsuse tegevused või investeeringud arvestatakse abikõlblikuks käibemaksu või käibemaksuta?

VASTUS: vastavalt määruse § 31 lõige 4 punkti 2 alusel ei ole abikõlblik käibemaks, kui taotleja on kohalik omavalitsus.

Väljavõte Leader määruse seletuskirjast:

Lõikes 4 on toodud nende kulude nimekiri, mis ei ole abikõlblikud.

Lõike 4 punktis 2 nimetaud käibemaksu piirang kohalikele omavalitsustele tuleneb Nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 71 (Kulutuste abikõlblikkus) lõike 3 punkti 2 kohaselt, mis ütleb, et käibemaks ei ole abikõlblik saama EAFRD toetust, välja arvatud tagastamatu käibemaks, kui selle on tegelikult ja lõplikult tasunud toetusesaajad, kes ei ole nõukogu 17. mai 1977. aasta kuuenda direktiivi (kumuleeruvate käibemaksudega seotud liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta - ühine käibemaksusüsteem: ühtne maksubaas) artikli 4 lõike 5 esimeses lõigus nimetatud mittemaksukohustuslased.

Nõukogu direktiivi 77/388 artikli 4 (Maksukohustuslased) lõike 5 esimese lõigu kohaselt ei käsitata riike, regionaalsete ja kohalike omavalitsuste ametiasutusi ning teisi avalik-õiguslikke organisatsioone maksukohustuslasena tegevuse või tehingutega seoses, mida nad teevad ametivõimudena, isegi kui nad koguvad seoses nimetatud tegevuse või tehingutega makse, lõive, liikmemakse või tasusid.

- 3) tolli-, sisseveo- ja muu maks, mida hüvitatakse, tasaarveldatakse ja kustutatakse mingil muul moel ning mis ei moodusta osa Eesti maksusüsteemist või mis on ebaproportsionaalselt suur kulutus tegevuse mis tahes osale;
- 4) sularahamaksud;
- 5) teenustasu pangatoimingu eest, tagatismakse, intress ja muu finantsteenusega seotud kulu;
- 6) juriidilise konsultatsiooni ja raamatupidamisteenuse eest tasumiseks tehtud kulud;
- 7) amortisatsioonikulud;
- 8) trahv, finantskaristus ja kohtukulud;
- 9) kulutused stipendiumile, annetustele ja kingitustele;
- 10) erisoodustuselt «Tulumaksuseaduse» § 48 lõike 4 mõistes tasutav maks;
- 11) eksperdi töötasu, sealhulgas sotsiaal- ja tulumaks ning kohustusliku kogumispensioni ja töötuskindlustusmaksed, kui ekspert on riigiteenistuja või muu ametnik, kelle tööülesanded on sarnased toetatava tegevusega;
- 12) mootorsõiduki ostmise kulud;

KÜSIMUS: (2.detsember2008): strateegia meetmete koosolekul on üleskerkinud mootorsõiduki ostmise mitteabikõlblikkuse teema. Osalejad tunnetasid suurenevat vajadust maapiirkonnas autokaupluse järele, leiti, et vajalik on tuletõrjeauto ostu võimaldamine, murutraktori ostmine heakorratöödeks. Nõustuti, et sõiduauto ostu toetamine ei ole soovitatav ja seega on igati põhjendatud mitteabikõlbliku kuluna käsitlemine. Osalejad nägid võimalusena põhiteenuse osutamiseks vajaliku mootorsõiduki ostuks eraldi meede avada ja käsitleda näiteks kauplusauto ostmist eraldi juhtumina. Taust: maapoode suletakse, ühiskondliku transpordi osakaalu vähendatakse ja vanurid ei pääse vallakeskuse kauplusse. Majandusolukord sunnib ilmselt peagi sulgema veel mõned väikepoed. Kauplusauto teenuse käivitamiseks on vaja teha koostööd mitme maakonna vahel ja võimalik, et kauluse teeninduspiirkonnana näha loogilisi maakonnapiiride ületusi. Teenust ei pruugi suuta pakkuda väikepoodnik, teenuse pakkuja peab omama piisavat majanduslikku elujõulisust, et paindliku teenusega turule tulla. Nähakse, et teema aktuaalsus kasvab. Kui täna on see kohati ebavajalik, siis homme on teine olukord. Võimalik, et teenuse ellukutsumine on aktuaalne 2010-2011 põhiteenuse tagamiseks maaelanikkonnale. Ettepanek: lugeda mitteabikõlblikuks kuluks mootorsõiduki ost välja arvatud kauplusauto, tuletõrjeauto, teenustebuss, murutraktor või muudetavas määruses jätta võimalus põhjendatud erandite rakendamiseks st mootorsõiduki osutamiseks juhul, kui see on piirkonnaüleselt olulise põhiteenuse ellukutsumiseks või teenuse kättesaadavuse tagamiseks.

VASTUS: määruse muutmise protsessis esitatakse juhtkonnale ettepanek lisada abikõlblike kuludena kauplusauto jms.

KÜSIMUS (14. oktoober 2008): Mootorsõiduki ostmine Leader määruses?

VASTUS: mootorsõidukit käsitletakse Leader määruses Liiklusseaduse mõistes.

KÜSIMUS (16.02.2009): küsimus seoses kauplusauto soetamisega. Kas tegemist võib olla kasutatud masinaga, kui taotlejaks on mittetulundusühing?

VASTUS: Kauplusauto osas on meil selline vastus, et kasutatud seadmed on mittetulundusühingutele küll lubatud, kuid mootorsõidukit me seadmeks ei nimeta. Selline lähenemine on ka teistes meetmetes.

Kavandatava määruse muudatuse kohaselt on meil kavas lisada abikõlblike kulude hulka ka mootorsõidukite (uute!) ostmine, kuid tingimusel, et taotlejateks võivad olla ainult ettevõtjad ning toetuse määraks kuni 40%. Kuid hetkel pole selles osas seisukohad lõplikud.

13) kulud, mis on seotud liisingulepingu sõlmimisega, intressidega, kindlustusega jms;

14) liisingumakse, kui asja omandiõigus ei lähe üle projektitoetuse saajale;

KÜSIMUS (27. november 2008): Kapitalirent, mis see on ja millised siin näited oleks, kuidas toimida?

VASTUS: Kapitalirent on teisiti öeldes liising, mille lõppedes läheb omandiõigus üle liisinguvõtjale. Liisingusse saate võtta masinaid, seadmeid jms. Jälgida tuleb seda, et liisinguandja peab olema "Krediidiasutuse seaduse" alusel ja korras ja tegutsev krediidiasutus või tema konsolideerimisgruppi kuuluv finantseerimisasutus (§ 42 punkt 4). Lähemalt saab selle kohta infot liisingufirmadest, et mis tingimustel ja mida saab liisida.

15) kohaliku omavalitsusüksuse ülesande asendamiseks tehtud kulud;

KÜSIMUS (16. detsember 2008): § 31 lõige 4 punkt 15 - kohaliku omavalitsuse ülesanded ja omand. Küsimus on ajendatud KKK toodud vastuses kohaliku omavalitsuse ülesannete ja omandi kohta.

V ä l j a v õ t e Leader määruse seletuskirjast: Lõike 4 punkt 15 sätestab, et abikõlblikud ei ole kohalike omavalitsusüksuste ülesannete asendamiseks tehtavad kulutused juhul, kui soovitakse toetust "Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse" paragrahvi 6 lõigetes 1 ja 2 nimetatud valdkondade pidevaks ülalpidamiseks või antud valdkonda uuenduslikku lisaväärtust või innovatiivset elementi lisamata.

Taust: kohaliku omavalitsuse omandis on enamus Eestis ehitatud ja renoveeritud külamaju. "Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse" ütleb, et kohaliku omavalitsuse ülesanne on hoone haldamine, kui ta on sinna loonud asutuse. Külamaja haldamine ei ole kohaliku omavalitsuses ülesanne, sest ta pole sinna loonud valla asutust. Külade taastamise ja arendamise meetme raames on Eestis arendatud välja peamiselt kohaliku omavalitsuse omandis olev, seltsidele renditud hoonete võrgustik. Seega pole külameetme puhul lähtunud ainult omandist vaid eelkõige selle lepingulisest kasutajast.

Küsimus: kas kohaliku omavalitsuse omandis oleva hoone renoveerimisel külamajaks või mõneks teiseks avaliku kasutusega hooneks on lubatud taotlejana kohalik omavalitsus? Kas rendilepingu alusel võib renoveerimist taotleda kohalik omavalitsus?

KOHALIKU OMAVALITSUSE KORRALDUSE SEADUS

Link Riigi Teatajale: <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13092924>

KÜSIMUS (16. detsember 2008): § 31 lõige 4 punkt 15 - noorsootöö ja kohaliku omavalitsuse ülesanded. Kas strateegia hindamiskriteeriumites hindepunktidega väärtustatud noorsootöö toetamine on kohaliku omavalitsuse (kool) puhul abikõlblik?

Vajadus seoses noorsootöö tegevuste ellukutsumiseks ja arendamiseks, mis on seotud maapiirkondade peamise sihtgrupi, põhikooli noored, tegevustega. Alaealistel puudub õigus iseseisvalt seltse asutada, seega peab noorsootöö tegevuste projektide taotleja olema külaselts või kohaliku omavalitsus (esindab oma asutust, kooli). Paraku ei jagu igasse piirkonda külaseltsi, kes noorsootööd veaks. Seepärast on tegevusgrupp oma strateegia meetmes ette näinud ühe võimaliku taotlejana just kohalikku omavalitsust kui kohalike koolinoorte tegevuste ellukutsujat. Noorsootegevustena ei pea tegevusgrupp silmas õpetajate palgafondi toetamist ja teisi pideva ülalpidamise seotud tegevusi. Soovitud tegevused on noorte iseorganiseerumisvõime arendamine noorsooorganisatsioonide tegevuse algatamine ja arendamine, looduse vahendamine noortele, noortetubade rajamine koolihoonest erinevates ruumides ja noorsootegevuste ellukutsumine piirkondade arengu kavandamiseks, noorte ettevõtlikust toetavate tegevuste ellukutsumiseks. Peame vajalikuks noortele suunatud meetme rakendamise puhul kohaliku omavalitsuse lubamist taotlejana ja kohaliku omavalitsuse omandis olevatesse hoonetesse investeringute tegemist. Noorte meetme teostumine ja meetme vahendite kasutamine on otseses seoses kohaliku omavalitsuse poolt ellukutsutavatest projektidest.

KÜSIMUS (4. detsember 2008) Mida mõista "kohaliku omavalitsusüksuse ülesande" all?

VASTUS: Juhime tähelepanu Leader määruse seletuskirjale kohalike omavalitsuste ülesannete asendamise kohta (§ 9 lõige 5 punkt 11 ja § 31 lõige 4 punkt 15).

Väljavõte seletuskirjast: abikõlblikud ei ole kohalike omavalitsusüksuste ülesannete asendamiseks tehtavad kulutused juhul, kui soovitakse toetust "Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse" paragrahvi 6 lõigetes 1 ja 2 nimetatud valdkondade pidevaks ülalpidamiseks või antud valdkonda uuenduslikku lisaväärtust või innovatiivset elementi lisamata.

Lisame, et seesama tõlgendus kehtib kõikidele omavalitsuse osalusega äriühingutele, asutatud sihtasutustele, liikmelisusega mittetulundusühingutele, kes saavad Leader meetme raames taotlejateks olla, kuid taotlevad toetust nimetatud tegevustele.

Näiteks ei toetata Leader meetme raames rahvamaja, muuseumi, raamatukogu pidevat ülalpidamist kuna see on seadusega antud omavalitsuse korraldada. Küll aga on võimalik näiteks muuseumi tavategevuse arendamiseks või laiendamiseks taotleda toetust kui sinna on seotud lisandväärtust andev komponent (näiteks mõni planeeritav kunsti- või käsitöökoda, fototuba, mõni huvitav töötuba vms).

Ehk, et olemasolevale seotakse juurde mõni uudne komponent, mis loob uusi võimalusi ja tegevusi piirkonna arendamisel ja mis ongi Leader olemus.

KÜSIMUS (12. november 2008) kas kohalikule omavalitsusele kuuluvas hoones saab teostada remonditöid, kui taotlejaks on kohalik omavalitsus? Meetme mõistes idee sobib: huvitegevus-tehnikaring noortele, mille ruum asub koolimajas. Juhul, kui saab teostada, siis kas on nõue, et renoveeritud ruumi kasutatakse vaid selle huviringi jaoks?

TÄIENDATUD VASTUS: kohalik omavalitsus taotlejana hoone puhul, mis kuulub temale endale, sellisel juhul ei saa kohalik omavalitsus olla taotleja. Kohaliku omavalitsuse otsene kohustus on remontida temale kuuluvaid hooneid. Juhul aga on tegemist rekonstrueerimistöödega (mitte remondiga, mis on sisuliselt ülalpidamise kulu), ning olemasoleva hoone kasutamist arendatakse või lisandub uudne tegevus, siis on see abikõlblik. Samas analüüsitakse selliseid projekte väga põhjalikult ning juhtumipõhiselt, et välistada juhtumid, mille puhul selgelt puudub täiendavuse aspekt.

KÜSIMUS (30.01.2009): Kultuurikeskuse rekonstrueerimine. Vallale kuuluva hoone teisel korrusel plaanis ulatuslik ümberehitus, mille tulemusena ehitatakse hoonesse uued ruumid loodavale Huvihariduse ja huvialaringide keskusele. Ruumid hakkavad koos kasutama nii lapsed, täiskasvanud kui pensionärid (nt. klaveriklass, kunstiklass, täiskasvanute näitering, pensionäride klubi jt) Kohalikul omavalitsusüksusel on soov küsida toetust "Projektide ettevalmistuse toetuse" meetmest (projekteerimine, sisekujundus).

VASTUS: vastavalt antud projekti kirjeldusele on selline projekt abikõlblik, kuna kultuurikeskusele on kavas hilisemalt anda oluline lisandväärtus. Leader määruse muudatusega on kavas viia projektitaotluse vormile uus rida, kus kohaliku omavalitsuse taotluse korral saab kirjutada täiendavalt põhjendus ja projekti vajaduse kirjeldus jms. Ka kehtiva määruse projektitaotluse vormis, rida 30. „Kokkuvõtte tegevuste ja investeeringute eesmärkidest ja tegevustest” – saab põhjendusi kirjutada. Samuti real 31. „Loetelu tegevustest ja investeeringuga sisuliselt seonduvatest tegevustest ning varasemad toetused ja rahastused” – saab kirjeldada milliste tuleviku tegevustega on projekteerimine seotud jne

16) asendusinvesteeringu kulud;

KÜSIMUS (27. november 2008): Asendusinvesteeringu kulu - mis see on?

VASTUS (lisatud 15.12.2008): asendusinvesteeringuteks loetakse investeeringuid, mille abil lihtsalt asendatakse olemasolev ehitise või selle osa või masin või seade uue ajakohastatud ehitise või selle osaga või masinaga või seadmega ilma tootmismahu vähemalt 25 % võrra suurendamata või tootmise iseloomu või kasutatavat tehnoloogiat põhjalikult muutmata. Asendusinvesteeringuks ei loeta vähemalt 30 aasta vanuse ehitise täielikku lammutamist ja asendamist ajakohastatud ehitisega ega ehitise rekonstrueerimist, kui selle kulud moodustavad vähemalt 50% uue samaväärse ehitise väärtusest. Asendusinvesteeringuks ei loeta ka rohkem kui kümne aasta vanuse masina ja seadme asendamist uue masina ja seadmega.

KÜSIMUS (jaanuar 2009): Kuidas PRIA teada saab, milline on taotleja olemasolev põhivara, mida ei asendada vastavalt lõikele § 31 lõige 4 punkt 16 (majandusaasta aruanne põhivara nimekirja ju ei sisalda)?

VASTUS: asendusinvesteeringu, kui mitteabikõlbliku kulu saab PRIA teha kindlaks enne taotluse heakskiitmist kohapealse kontrolli läbiviimise käigus (kontrollib põhivara nimekirja).

Projektitaotluste heakskiitmise menetlemise protsessi sujuvamaks muutmisel on kavas Leader määruse muudatus. On kavas sätestada, et ettevõtjad esitavad koos taotlusega ka taotluse esitamisele eelnenud kuulõpu seisuga taotletava investeeringuobjektiga sarnase inventari või põhivara nimekirja (põhivara soetamise aasta ning põhivara soetamis- ja jääkväärtus)

17) muud kulud, mis ei ole tegevuse või investeeringuobjektiga otseselt seotud;

18) kulud, mis on vastuolus nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikliga 71 ja komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad (ELT L 368, 23.12.2006, lk 74–84), artiklis 55 kehtestatud abikõlblikkuse kriteeriumitega.

KÜSIMUS (19.01.2009 Leader infopäev): kas projektiga seotud üldkulud on abikõlblikud? Kas projektijuhi tasu on abikõlblik?

VASTUS: üldkulud ei ole projektitaotluse puhul abikõlblikud, v.a. projekti elluviimisega seotud projektijuhi tasu. Projektijuhi tasu ei ole abikõlblik, kui taotlejaks on tegevusgrupp ise või kohalik omavalitsus. Vastav täpsustus on kavas kehtestada määruse muudatusega. Juhul, kui on tegemist investeeringuprojektiga siis projektijuhi tasu ei ole lubatud, vastavalt komisjoni määrusele (EÜ) nr 1974/2006 artikkel 55, mille kohaselt piirduvad investeeringute puhul üldkulud arhitektide, inseneri- ja konsultatsioonitasude, teostatavusuuringute ning patendiõiguste ja litsentside omandamisega.

KOMISJONI MÄÄRUS (EÜ) nr 1974/2006, 15. detsember 2006, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 (Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) kohaldamise üksikasjalikud eeskirjad http://www.agri.ee/public/juurkataloog/MAAELU/MAK/Komisjoni_maarus_1974_2006-rakendus.pdf

KÜSIMUS (28.01.2009): Jäned infopäeval jagatud materjalides Leader määruse muudatuste kohta on selgitatud § 31 kohta, et kohaliku omavalitsuse taotluse puhul ja kohaliku tegevusgrupi (tegevusgrupi töötaja) puhul projektijuhti tasu abikõlblik ei ole. Minu märkmetest: anti seletus, et projektijuhi töötasu ei ole abikõlblik siis, kui projektitaotlejaks on kohalik omavalitsus või kohalik tegevusgrupp ise ning kui projektijuhiks on kohaliku omavalitsuse töötaja või tegevusgrupi palgaline töötaja.

Küsimus: kas see tähendab:

- juhul kui kohalik omavalitsus on projektitaotleja, kas siis projektijuht võib olla mitte omavalitsuse töötaja?

- kes on kohaliku omavalitsuse töötaja, praegune Leader määrus § 31 lõige 11 sätestab riigi- ja omavalitsuste puhul AMETNIKEST. Kohaliku omavalitsuse kultuurimaja kunstiline juht näiteks ei ole ametnik, ametnike mõiste on sätestatud avaliku teenistuse seaduses. Ta ei ole ka otse omavalitsuse töötaja, vaid kohaliku omavalitsuse hallatava asutuse töötaja. Kas kultuurimaja kunstiline juht saab olla kohaliku omavalitsuse taotletud projekti, näiteks "Pärimuslike rahvamängude taaselustamine Rõõmumaal" või vms projektijuht, kelle töötasu on abikõlblik? Kas kultuurimaja kunstiline juht võib olla selle projekti abikõlblik töötasuga projektijuht juhul, kui taotlejaks ei ole kohalik omavalitsus?

VASTUS: Projektijuhi tasu ei ole abikõlblik, kui taotlejaks on tegevusgrupp ise või kohalik omavalitsus. Täpselt nii, nagu olete oma märkmetesse olete kirja pannud.

Kohaliku omavalitsuse töötaja võib olla mõne MTÜ/SA/ettevõtte/seltsingu projektis projektijuhiks kui ta tööülesanded selles projekti raames erinevad tööülesannetest tema põhitöökohal. Näiteks valla ehitusnõunik sobib vanurite puhkeõhtu korraldajaks, kui seda teeb mõni mittetulundusühing või seltsing.

Kultuurimaja kunstiline juht on keerulisem küsimus ning igaks juhuks oleme küsimuse edastanud ka Põllumajandusministeeriumi juristidele, et saada vastust õiguslikust aspektist – kas kunstiline juht on määruse § 31 lõike 11 mõistes ametnik või mitte. Hetkel veel nendelt vastust ei ole.

Samas: toodud näite põhjal tunduvad projekti raames tehtavad tööd olevat sisuliselt samad tööülesannetega, mida ta teeb oma põhitöona. Projekti raames korraldatakse analoogseid üritusi, mida on vaja korraldada ka kultuurimaja kunstilise juhina ning sellisel juhul ei ole antud näite puhul projektijuhitasu abikõlblik, kui neid täidab kultuurimaja kunstiline juht. Samuti lähtudes aspektist, et määruse § 31 lõige 4 punkti 15 kohaselt ei ole abikõlblikud KOKS § 6 lg 1 ja 2 nimetatud valdkondade pidevad ülalpidamiskulud, kuhu alla kuulub ka kultuurimaja kunstilise juhi töötasu kui ülalpidamiskulude üks liik.

KÜSIMUS (09.02.2009): Kas projekti tegevustest tulenevad teenused tuleb sisse osta arvega või on lubatud ka käsundus ja töövõtu lepingud (projektijuht, laagrikasvatataja jt)

VASTUS: Projektiga seotud tegevused on abikõlblikud nii teenusena sisseostmisel, kui ka lepingu alusel.

KÜSIMUS (09.02.2009): Kas projektijuhtimiseks (laagrikasvataja, pottsepp jms) on vajalik võtta hinnapakkumised ja kui vaja siis millal ja mis summast alates?

VASTUS: hinnapakkumised ei ole projektijuhi palkamisel aluseks. Kui on soovi projektijuhti palgata siis tuleks toimida sarnaselt sellele kuidas toomisite kohaliku tegevusgrupi toetuse puhul inimest palgates. Arvestada tuleks aga sellega, et kuna projekt on piiritletud kindla tähtajaga siis leping tuleks sõlmida kas töövõtulepingu või käsunduslepingu alusel. Projektijuhi võib tööle võtta ka konkursi korras. Projektijuhile tasu määramisel tuleb kindlasti arvestada määruse nõudega, et kulu oleks põhjendatud, selge, üksikasjalikult kirjeldatud, majanduslikult otstarbekas ja vajalik tegevuse eesmärgi saavutamiseks ja taotleja tagab kasutatava toetusraha otstarbeka ja säästliku kasutamise. Samas rõhutame, et laagrikasvataja ja pottsepp ilmselt siiski projektijuhi mõiste alla ei lähe vaid on käsitletavad pigem ühe osana projektist. Projektijuhtimine tähendab eelkõige organisatoorset tegevust, tervikprojekti eri osade toimimise eest vastutust.

(5) Investeeringu tegemine ei ole abikõlblik, kui projektitoetust taotleb seltsing.

§ 32. Nõuded investeeringu ja tegevuse hinnapakkumise kohta

(1) Kui elluviidava tegevuse või investeeringu käibemaksuta maksumus ületab 156 466 krooni, peab projektitoetuse taotleja olema tegevuse või investeeringu kohta saanud vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumist koos tehniliste tingimuste loeteluga (edaspidi hinnapakkumine).

(2) Kui investeeringu või tegevuse käibemaksuta maksumus ei ületa 156 466 krooni või kui asjaomases valdkonnas on ainult üks teenuse pakkuja, peab taotleja olema saanud vähemalt ühe hinnapakkumise või olema koostanud kululiikide kaupa kavandatava tegevuse eeldatava maksumuse.

(3) Väljavalitud hinnapakkumine ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase investeeringu või tegevuse eest tasutava hinnaga.

(4) Taotleja ja hinnapakkuja ning nende osanik, aktsionär või liige, kohaliku tegevusgrupi puhul tema juhatuse liige või tegevjuht, ei tohi omada osalust üksteise äriühingus ega kuuluda üksteise juhatusse ega nõukokku, välja arvatud juhul, kui taotleja on kohalik tegevusgrupp ja tegevuse või investeeringu maksumus ei ületa 156 466 krooni.

(5) Kui taotleja on kohalik tegevusgrupp ja hinnapakkuja on kohaliku tegevusgrupi juhatuse liige või tegevjuht või kohaliku tegevusgrupi juhatuse liige või tegevjuht on hinnapakkuja osanik, aktsionär, juhatuse või nõukogu liige, peab taotleja olema saanud vähemalt kolm võrreldavat hinnapakkumist, kui tegevuse või investeeringu maksumus ületab 15 646 krooni.

(6) Kui projektitoetuse taotleja on hankija «Riigihangete seaduse» tähenduses, peab ta hangete läbiviimisel järgima lisaks selles paragrahvis sätestatud nõuetele «Riigihangete seaduses» kehtestatud nõudeid.

KÜSIMUS: (09.02.2009): Millal on taotleja hankija riigihangete seaduse tähenduses, Leader määrus § 32 p 6)

VASTUS: Täpsemalt saate selle Riigihangete seadusest (§ 10), link: <http://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=12791579>

KÜSIMUS (02.12.2008): Hinnapakkumiste kehtivusaeg?

KÜSIMUS (06.11.2008) Kas on mingeid nõudeid hinnapakkumistele (näiteks kui projektitaotleja oma taotlusega koos tegevusgrupile hinnapakkumised esitab, et kas see siis peaks kehtima 6 kuud?)

KÜSIMUS (30.01.2009): Hinnapakkumiste kehtivus. Kui pika kehtivusega peavad olema võetud hinnapakkumised? Kuna vastust PRIA-st võib meie esimese taotlusvooru kohta tulla alles septembris, siis peaks teoreetiliselt hinnapakkumised kehtima 6 kuud (vaatame seda varianti, kus taotleja ei riski enne PRIA vastust kulutusi teha). Käesolevas majandussituatsioonis ei taheta nii pika kehtivusajaga hinnapakkumisi teha, aga ilmselt on see vajalik.

VASTUS: hinnapakkumiste kehtivusajale nõuet kehtestatud ei ole. PRIA-le esitamise ajal peab olema kehtiv. Loomulikult on pikem periood taotlejale endale kaitseks võimalike soovimatute hinnakõikumiste eest. Hinnapakkumine peab sisaldama tehniliste tingimuste loetelu, olema esitatud kululiikide kaupa.

KÜSIMUS (02.12.2008) Taotleja ja hinnapakkuja.

VASTUS: Taotleja ja hinnapakkuja ning nende osanik, aktsionär või liige ei tohi omada osalust üksteise äriühingus ega kuuluda üksteise nõukokku. Lubatud tegevusgrupi taotluse puhul st tegevusgrupp võib võtta ühingu liikmelt hinnapakkumise.

KÜSIMUS (30.01.2009): Kui omavalitsus on projektitoetuse taotleja, siis kas ja kuidas on see antud juhul seotud Riigihangete seadusega?

VASTUS: Vastavalt Leader määruse § 32 lõige peab projektitoetuse taotleja, kes on hankija «Riigihangete seaduse» tähenduses (näiteks kohalik omavalitsusüksus) hangete läbiviimisel järgima lisaks Leader määruses sätestatud nõuetele ka «Riigihangete seaduses» kehtestatud nõudeid.

KÜSIMUS (30.01.2009): Kuidas kajastada projektitaotluse taotlusvormis meie meetme ühistegevuse toetamine kuluridasid? Projekti taotlus ei sisalda investeeringuid vaid pigem projektijuhtimist ja sisseostetud teenuseid jms tegevusi (näiteks üritus „Vahva päev külas”, või „Lastefestival”). Millised on PRIA poolsed hinnapakkumiste võtmise nõuded? Kas iga taotlusvormis toodud rida (rida 11.1, 11.2, 11.3 jne peab olema kaetud hinnapakkumisega (üle 156 466.- puhul muidugi 3 hinnapakkumisega)?

VASTUS: sõltub kuidas taotluses tegevused kajastatakse, ühesugused tegevused peaksid ikka ühel real olema ja kui rida ületab 156 466 krooni piiri, siis selle järgi saab PRIA

jälgida ka hinnapakumiste olemasolu. Juhul kui kirjutada ainult tegevus „Vahva päev külas” ja see üle 156 466 krooni, siis võib arvata, et vastav teenus, näiteks vahva külapäeva korraldamine tellitakse ühe teenusena sisse. Juhul, kui nii ei ole mõeldud, vaid kavatsetakse näiteks erinevad üritused vahva külapäeva raames (näiteks ürituse trükised, plakatid, avamisürituse korraldamine, projektijuhi tasu jms) ja need üksikult jäävad alla 156 466 krooni ja eraldi ridadel – siis tuleks esitada iga rea kohta ainult hinnakalkulatsioonid.

§ 33. Projektitoetuse määr ja suurus

(1) Projektitoetuse määra ning suuruse määramisel arvestatakse määruses, arengukavas, nõukogu määruses (EÜ) nr 1698/2005 maaelu arengu toetuse kohta sätestatud nõuetest ning riigiabi reeglitest tulenevate piirangutega, lähtudes lõigetes 2–6 toodud toetuse määrast ja suurusest.

(2) Projektitoetust antakse mittetulundusühingule, sihtasutusele ja kohalikule omavalitsusüksusele kuni 90% abikõlblike kulude maksumusest.

(3) Projektitoetust antakse ettevõtjale kuni 60% abikõlblike kulude maksumusest.

(4) Infrastruktuuriinvesteeringu tegemiseks toetuse taotlemise korral antakse projektitoetust kuni 60% abikõlblike kulude maksumusest. Infrastruktuuriinvesteeringud on elektrivarustuse, veevarustuse ja kanalisatsiooni ja telekommunikatsiooni investeeringud ning investeeringud teedesse.

KÜSIMUS (02.12.2008): kas side ja internet loetakse kõigi taotlejate jaoks samuti 60 protsendiliselt toetatavaks?

VASTUS: jah

KÜSIMUS (30.01.2009): Juhul kui taotletakse toetust infrastruktuurirajatise projekteerimiseks, tasuvusanalüüsideks, keskkonna mõjude hindamiseks jms milline on toetusemäär?

VASTUS: Projekteerimiseks, tasuvusanalüüsideks, keskkonna mõjude hindamiseks jms arvestatakse toetusemäära lähtuvalt taotlejagrupist, vastavalt määruse § 33 lõiked 2 ja 3. Projektitoetust antakse mittetulundusühingule, sihtasutusele ja kohalikule omavalitsusüksusele kuni 90% abikõlblike kulude maksumusest ning ettevõtjale kuni 60% abikõlblike kulude maksumusest.

KÜSIMUS (30.01.2009): Kas liitumistasud on abikõlblik kulutus ja milline on nende puhul toetusmäär?

VASTUS: Liitumistasu, kui infrastruktuurirajatise osa on abikõlblik, ja toetuse määr on kõigil taotlejagrupidel 60% (§ 33 lõige 4).

KÜSIMUS (09.02.2009): Tuletõrje veevõtukoht (maasse betoon rõngad, peal kaas ja ühendatakse toruga merest, sinna juurde manööverduse plats ja juurdepääsutee), kas see on infrastruktuuri projekt Leader määruse § 33 lõige 4 tähenduses?

VASTUS: Jah, konkreetsel juhul on tegemist infrastruktuuri projekt Leader määruse § 33 lõige 4 tähenduses.

KÜSIMUS (09.02.2009): Avatud veekogu juurdepääsuteega (seal hulgas siis veevõtu võimalus) külaplatsil, kas see on infrastruktuuri objekt?

VASTUS: Antud kirjeldusest ei selgu, mis on täpselt investeeringuobjektiks, kas külaplats, veekogu või tee? Tee on infrastruktuurirajatis. Kuidas need tegevust projektis omavahel seotud on? Küsimuse kirjeldusest see ei selgu, seega raske ka vastata.

KÜSIMUS (09.02.2009): Kui soovitakse teha puurkaevu külamaja või külaplatsi juurde või puhastada šahtkaevu, kas see on infrastruktuuri projekt, toetusmääruga 60% või mittetulundusühingust taotlejale ikkagi 90% toetusmääruga?

VASTUS: kaevu rajamine, sh ka mittetulundusühingust taotlejale on infrastruktuuri investeeringuobjekt, seega toetusmäär 60%.

(5) Maksimaalne toetussumma ühe investeeringuobjekti kohta on 3 129 320 krooni, välja arvatud kolmanda telje puhul, mille kohaselt on määruse alusel antav toetus vähese tähtsusega abi komisjoni määruse (EÜ) nr 1998/2006, milles käsitletakse asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 379, 28.12.2006, lk 5–10), mõistes. Kolmanda telje puhul ei tohi jooksva majandusaasta ja kahe eelneva majandusaasta jooksul antud vähese tähtsusega abi koos taotletava toetusega ületada vähese tähtsusega abi ülempiiri 3 129 320 krooni.

KÜSIMUS (19.01.2009 Leader infopäev): milliste strateegia meetmete puhul kohalduvad vähese tähtsusega abi nõuded?

VASTUS: vastavalt kehtivale määrusele kõikide kolmanda telje kohastele strateegia meetmetele. NB! Vastavalt määruse muudatustele täpsustatakse ka teiste telgede meetmete suhtes - nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artiklite 25, 28 ja 29 kohta.

(6) Seltsingule antakse projektitoetust kuni 156 466 krooni ühe projekti kohta, välja arvatud juhul, kui rakendatakse arengukava meetmeid, mille puhul seltsing on taotlejana lubatud.

§ 34. Projektitoetuse taotleja mitterahaline omafinantseering

(1) Mittetulundusühingust või sihtasutusest projektitoetuse taotleja omafinantseeringu osaks võib olla komisjoni määruse (EÜ) nr 1974/2006 artikli 54 alusel mitterahaline omafinantseering. Mitterahaline omafinantseering on tegevuse või investeeringu tegemiseks vajalik projektitoetuse taotleja tehtud vabatahtlik tasustamata töö.

(2) Vabatahtlik tasustamata töö võib moodustada kuni 100% omafinantseeringust.

(3) Vabatahtliku tasustamata töö tegemise korral on projektitoetuse maksimaalne tunnitasu ühikumäär 60% Statistikaameti poolt töö tegemise ajaks avalikustatud Eesti keskmisest palgast.

KÜSIMUS (15.12.2008): Paragrahv 34 lõige 3 - vabatahtliku tasustamata töö tegemise korral on projektitoetuse on maksimaalne tunnitasu ühikumäär 60% Statistikaameti poolt töö tegemise ajaks avalikustatud Eesti keskmisest palgast. Saame aru, et tunnitasu ühik on 60% keskmisest palgast. Statistikaamet avaldab: keskmist neto- ja brutokuupalka, kumba neist arvestatakse? Pakuksime sõnastuseks „60% Statistikaameti poolt töö tegemise ajaks avaldatud keskmisest brutotunnipalgast tegevusalade keskmisena.”

VASTUS: täpsustame sõnastust määruse muutmise käigus

ETTEPANEK (02.12.2008): ettepanek „vaimse” töö käsitluseks mitterahalise panuse arvestamisel - ettepanek lubada PRIA kontrolli protseduuri võimaldavad tegevused, mis toimuvad konkreetsel ajal ja ruumis või kohas (möödistustööd, loeng auditooriumis) käsitleda mitterahalise panusena.

VASTUS: igasugune „vaimne töö“ mitterahalise panusena ei ole abikõlblik.

ETTEPANEK (02.12.2008): ettepanek muuta määrust mitterahalise panusena külamaja ruumirendi osas. Külamaja haldamine on külaseltsile vastutusrikas ja ressursimahukas tegevus. Ruumi kastutustingimused ja rendihind vastava otsuse alusel sätestatavad. Teeme ettepaneku, et külaseltsi rendil või omandis olevate ruumide renti arvestatakse edaspidi mitterahalise panusena. Rendi hind ei tohi olla põhjendamatult kõrge ja peab olema sätestatud rendi tingimused. Rentimist on võimalik kontrollida.

VASTUS: vastavalt määruse muudatusele on kavas täpsustada projektitoetuse abikõlblikke ja mitteabikõlblike kulude osa – mitteabikõlblikud on projekti üldkulud. Vastavalt ettepanekus kirjeldatule saame aru, et tegemist on taotleja üldkulude katmisega, mis ei saa olla sellel juhul ka mitterahalise panusena arvestatav.

Vabatahtlik tasustamata projektitaotlusega seotud töö peab olema kohapeal kontrollitav ja mõõdetav, ehk reaalne inimeste tegevus näiteks külaplatsi korrastamine vm nn talgutöö. Vabatahtlik tasustamata töö ei saa olla nn vaimne töö (näiteks projekteerimine), ruumide, seadmete jm vahendite tasuta kasutada andmine.

KÜSIMUS (14.10.2008): Vaimne töö vabatahtliku tööna?

VASTUS: Vaimne töö, sh projektijuhi tööd ei saa kasutada vabatahtliku tasustamata tööna.

KÜSIMUS (14.10.2008) Ehitamine vabatahtliku tasustamata tööna?

VASTUS: Maksimaalne tunnitasu ühikumäär vabatahtliku tasustamata tööna on 60% Eesti keskmisest palgast. See kehtib ka ehitustööde puhul. Kui tagasihoidliku ruumide remondi eelarveline maksumus on näiteks 60 000 krooni, siis sellest vabatahtliku tasustamata tööd võib omafinantseeringuna olla kuni 6000 krooni (ehk siis 10% kogu objekti maksumusest). Kui keskmine palk Eestis on 13360 krooni kuus, siis ühe tunni tasu oleks $13360:160 = 83,50$ krooni. Seega vabatahtliku tasustamata tööna saab arvestada $6000:(83,50 \times 60\%) = 120$ töötundi. Milliseid konkreetseid töid tehakse, seda otsustatakse koostöös ehitajaga, kuid tagatud peab olema ehituse kvaliteet. Ehituse kvaliteeti omakorda peaks kontrollima ehitusjärelvalvet teostav isik.

Oluline on meeles pidada, et tööde maksumus (ehk objekti kogumaksumus, millele taotletakse toetust) määratakse kindlaks enne taotluse esitamist ja võetakse taotleja raamatupidamises arvele hiljem, võttes arvesse töö tegemiseks tegelikult kulunud aega, konkreetse töö liigi normaalset (turu) tunni ja päeva hinda. Objekti kogumaksumus moodustub mitterahalise panuse maksumusest ja lepinguliste, so hankija poolt tehtud tööde eest esitatud arvetest. Tööde väärtust peab hindama sõltumatu hindaja. Antud juhul on tööde väärtuseks määruse järgi 60% Eesti keskmisest palgast.

Ühtlasi peaks meetme rakendamise eest vastutav institutsioon enne igat rahastamise otsust tegema kindlaks, kas taotleja ja tema perekond on võimelised tasuta vabatahtlikku tööd efektiivselt teostama, lähtudes taotleja olukorrast. Samuti peab meetme rakendamise eest vastutav institutsioon kehtestama sõltumatu kontrollsüsteemi, mis kindlustab, et vabatahtlik töö viidi taotleja poolt läbi tegelikkuses. Tegelikkuses see tähendab seda, et PRIAt tuleb teavitada ajast ja kohast kus tehakse vabatahtlikku tasustamata tööd, et tal oleks võimalus tulla kohapeale kontrollima.

KÜSIMUS (30.01.2009): Vabatahtliku tasustamata töö kasutamisest. Taotlejatelt on tulnud arvamusi, et selle näitamine võib tekitada probleeme Maksuametiga. Meie seisukoht oli, et taotleja näitab seda ainult LEADER meetme projektitaotlustes ja see ei puuduta taotleja raamatupidamist. Kas on mingeid variante, kus vabatahtlik tasustamata töö saab minna raamatupidamislikult mingi objekti soetamismaksumusse sisse? Kas siis tekib küsimusi Maksuametiga?

VASTUS: vabatahtliku töö tegijal ei saa tekkida maksustatavat tulu. Mitterahalise sissemakse kajastamist mittetulundusühingu raamatupidamises täpsustame. Vabatahtliku tasustamata töö kasutamise korral tuleb koostada päevik töö tõendamise kohta. Määruse muudatusega on kavandatud, et eelnimetatud dokument (vastavalt § 41 lõikes 4 toodule) esitatakse PRIA`le koos kuludeklaratsiooniga.

KÜSIMUS (03.02.2009): Leader määruse § 34 lõige 3 vabatahtliku tasustamata töö tegemise korral on projektitoetuse maksimaalne tunnitasu ühikumäär 60% Statistikaameti poolt töö tegemise ajaks avalikustatud Eesti keskmisest palgast. Kuidas me teada saame milline on töö tegemise ajal Eesti keskmine palk? Milline number võetakse aluseks täna taotluse kirjutamisel. Hetkel on Statistika Ameti kodulehel kõige värskem teave: keskmine brutokuupalk III kvartalis 2008 on 12 512 krooni. Meie taotluste esitamise ajaks võib olla olemas ka juba IV kvartali näitaja.

Pakun lahenduse: täna tuleb taotlusesse kirjutada see 10% protsendi arvutuse alusel (summas). Töö tegemise ajal jälgida, milline on antud hetkel näitaja ning vastavalt nii palju tunde teha.

VASTUS: Olete õieti aru saanud:

- taotlusesse tuleb märkida omafinantseeringuna 10% ja märkida see kroonides
  - projekti tegemise ajal tuleb kirja panna tehtud töötundide arv
  - tunnitasu arvutamiseks kasutada tol hetkel kehtivat keskmist brutotunnitasu ehk siis kui küsimuses toodud näite puhul $12\,512:160=78,20$ krooni * 60%=46,92 krooni
- Seega kui toetuse objekti maksumus on 100 000 krooni ja sellest omafinantseering 10% (10 000 krooni), siis selle katteks tuleb teha $10\,000/46,92=213$ tunni ulatuses vabatahtlikku tasustamata tööd.

KÜSIMUS (04.02.2009): tegevusgrupi strateegia meede raames on lubatud kavandatava investeringuobjektiga kaasnev tellitud projekteerimistöö, projekteerimiseks vajalik detailplaneering, ehitusgeoloogiline ja -geodeetiline töö, tasuvusuuring ja keskkonnamõju hindamine. Samuti kavandatava ehitustöö üle „Ehitusseaduse“ alusel kehtestatud korras omanikujärelevalve tegemine. Kas me saame taotlusesse, mille kaudu kavandatakse tehakse näiteks golfirada, sisse kirjutada projekteerimise kui omafinantseeringu, sest mittetulundusühingu liige on professionaalne arhitekt ja on valmis panustama.

VASTUS: See on väga positiivne, kui inimesed on valmis panustama, tegevustele kaasa aitama. Samas aga toetuse taotlemisel kõigile kohalduvad nõuded. Leader toetuse taotlemisel, vabatahtlik tasustamata projektitaotlusega seotud töö peab olema kohapeal kontrollitav ja mõõdetav, ehk reaalne inimeste tegevus näiteks külaplatsi korrastamine vm nn talgutöö. Vabatahtlik tasustamata töö ei saa olla nn vaimne töö (näiteks projekteerimine), ruumide, seadmete jm vahendite tasuta kasutada andmine.

KÜSIMUS (16.02.2009): Kas on selgunud, kuidas suhtute vabatahtlikkusesse töösse, kui tegemist on näiteks laagri või huviala ringi juhendamisega?

VASTUS: Vabatahtlik töö eeldab seda, et töö tegemist on võimalik kontrollida nii kohapeal kui ka mõõta ajas. Samuti peab abikõlblik olema töö, mida soovitakse vabatahtliku tööna teha. Sellest lähtuvalt on laagri või huviala ringi juhendamine vabatahtliku tööna mõeldav ainult sellisel juhul kui tehakse töid, mille kohta on võimalik PRIAle saata vastav teavitus ja mis on tunnistatud projektitoetuse raames abikõlblikuks. Näitena kui kavandatakse keraamikaõpitoa korraldust kestvusega 2 nädalat ning selle raames kutsutakse juhendaja, kelle tööd ei tasustada, lisaks sellele on rakendatud ka projektijuht, kelle töötasu on samuti abikõlblik. Antud juhul võib omafinantseeringu katteks lubada ainult seda osa juhendaja tööst, mil ta reaalselt juhendab inimesi (näiteks iga päev 1 tund kella 11 kuni 12). Ülejäänud kulud tuleb tõestada arvete ja maksekorraldustega.

2. jagu Projektitoetuse taotlemine

§ 35. Projektitoetuse taotluse esitamine ja tähtaeg

(1) Projektitoetuse taotleja esitab projektitoetuse taotluse kohalikele tegevusgruppidele, kes hindab kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonnas kavandatud tegevuste vastavust § 7 lõike 3 punktis 6 sätestatud projektide üldistele valikukriteeriumitele ning väljastab hindamistulemuste alusel projektitoetuse taotlejale kohaliku tegevusgrupi kirjaliku kinnituse selle kohta, et projektitoetuse taotlus vastab kohaliku tegevusgrupi strateegiale ning rakenduskavale.

KÜSIMUS (30.10.2008) Kui nõukogu/juhatus võtab vastu otsuse, et komisjoni liige ei taanda ennast mitte kogu vooor projektide arutelust ja hindamisest, vaid ainult enda (ning endaga seotud) projekti arutelust ja hindamisest, kas see on lubatud?

VASTUS: Kui nõukogu/juhatus võtab vastu otsuse, mille kohaselt hindamiskomisjoni liige taandab ennast AINULT ENDA PROJEKTI hindamisest, kuid tegevusgrupi strateegias on kirjas „Kui läbivaatamisele tuleb komisjoni liikme projekt toetuse taotlemiseks, taandab viimane end selle MEETMEVOORU projektide arutelust ja hindamisest.”, siis sellisel juhul on see vastuolus strateegias toodule ja vastav osa tuleks ka strateegias ära muuta. Määruse § 7 lõike 5 kohaselt on lubatud avalduse alusel strateegiat muuta alates 2010. aastast ja mitte varem.

KÜSIMUS (30.10.2008) kuidas toimub tegevusgrupi enda taotluse hindamine? Kuna hindamiskomisjoni liikmed on ju kõik tegevusgrupiga seotud ja peaksid nagu end taandama?

VASTUS: tegevusgrupi enda taotluse hindamine toimub samade hindamiskriteeriumite

alusel nagu tegevusgrupp ka kõiki ülejäänud taotluseid hindab. Kui tegevusgrupi liige on ka hindamiskomisjoni liige ja arutlusele tuleb tegevusgrupi enda taotlus, siis taandamise vajadust me ei näe. Oluline on, et hindamiskomisjon käsitleks kõiki taotlusi võrdselt ja võrdsel alustel hilisemate võimalike vaidluste vältimiseks.

(2) Kirjalikul kinnitusel peab olema märgitud kohaliku tegevusgrupi nimi, aasta, mille rakenduskava alusel projekt on heaks kiidetud, ning kohaliku tegevusgrupi esindaja allkiri.

(3) Kohalik tegevusgrupp ei tohi anda projektitaotlustele rohkem kirjalikke kinnitusi kui rakenduskavas esitatud eelarve ette näeb.

(4) Projektitoetuse taotleja esitab PRIAle kavandatava tegevuse või investeeringuobjekti asukohajärgses piirkonnas taotluse ning selles esitatud andmeid tõendavad dokumendid (edaspidi projektitoetuse taotlus) kahe kuu jooksul arvates kohalikult tegevusgrupilt kinnituse saamisest.

(5) PRIA teatab ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded projektitoetuse taotluse vastuvõtmise alustamise päeva.

KÜSIMUS (19.01.2009 Leader infopäev): Millal PRIA projektitoetuste taotluste vastuvõtu välja kuulutab ja kui pikk on vastuvõtu periood?

VASTUS: PRIA kuulutas projektitaotluste vastuvõtu välja veebruari alguses, vt Ametlikud Teadaanded
09.02.2009 Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti teated
Maaelu Arengukava 2007-2013 meetme 4 „Leader meetme raames antava projektitoetuse“ taotlusdokumentide vastuvõtt toimub 15.02.2009-28.02.2011 Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti maakondlikes teenindusbüroodes.

(6) Dokumendid esitatakse originaaldokumentidena, kui määruses ei ole ette nähtud dokumendi ära kirja esitamist.

KÜSIMUS (02.12.2008): kas dokumendid võivad olla esitatud kahepoolsetena st kiri mõlemal küljel?

VASTUS (15.12.2008): dokumente on lubatud esitada ka kahepoolsetena vähendamaks paberihulka

§ 36. Nõuded projektitoetuse taotluse kohta

(1) Projektitoetuse taotlemiseks esitab taotleja PRIAle järgmised dokumendid:

1) lisa 9 toodud vormi kohane taotlus ja lisa 10 toodud vajalikud seirenäitajate andmed;

KÜSIMUS (25.11.2008): kuidas toimida integreeritud meetme puhul (meetmelehes on kasutusel koodid: 312, 313, 322, 323 ja 341). Kas kirjutada nüüd kõik koodid, mis meetmelehel või ainult see kood, mis vastab just antud projekti tegevusele? Lisa 9 punktis 10.4 on vajalik kirjeldada koodidele vastavad meetme seirenäitajad, kas tuleb sinna kirjutada kõik meetme-lehel olevad indikaatorid ja sihttasemed või piirduda ainult antud projektile sobilike näitajatega. Või on vajalik lähtuda hoopis lisast 10. Lisas 10 on toodud igale teljele ja koodile vastavad seirenäitajad, kas lisa 9 punktis 10.4 peaksid olema kirjeldatud need seirenäitajad, mida märgitakse ära lisa 10 ja mis oleks antud projekti kohta, mitte terve meetme kohta?

VASTUS: Projektitaotleja peaks kõigepealt selgeks tegema, millisele meetme koodile tema projekti tegevus vastab. Samas on projektitaotlejal seda väga raske teha, kui tegevusgrupp on oma meetmetesse pannud väga palju koode, sest kas projektitaotleja oskab valida just õiget koodi ja sellele vastavaid seirenäitajaid. See on ka üks põhjus, miks on soovitatud meetmetesse panna vähem koode. Seirenäitajad tuleb Lisast 10 valida vastavalt välja valitud meetme koodile ja need ka Lisa 9 reale 10.4 kirja panna.

KÜSIMUS (09.02.2009): Kuidas on taotluses vajalik täita eelarve read (summad) - kas sendi täpsusega või krooni täpsusega?

VASTUS: Juhul, kui kulurea kohta on hinnapakkumine, siis tuleb täita taotlus täpselt hinnapakkumise järgi (ka sendid), sest selle alusel määrame meie toetuse. Kui te täidate eelarve krooni täpsusega, siis määrame meie toetuse täpselt selle järgi.

2) seadusjärgse esindusõiguseta isiku puhul tema volitusi tõendav volikiri;

3) äriühingu puhul, kes on tegutsenud rohkem kui kuus kuud, taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta kinnitatud majandusaasta aruande või kontserni puhul majandusaasta konsolideeritud aruande ärakiri, mis kajastab ettevõtja vähemalt kuue kuu tegevust, kui majandusaasta aruanne ei ole kättesaadav äriregistrist;

KÜSIMUS (28.11.2008): kui projektitaotluste esitamise taotlusvoor on 2009. aasta veebruaris või märtsis, siis tegelikult ei ole äriühingute majandusaasta aruanded veel valmis, kuna kohuslikult peavad need valmis olema juuni lõpuks. Küsimus - kas need kes nüüd taotlema tahavad tulla, peavad oma aruande varem valmis tegema? Ja kui nad teevadki varem valmis, kas see peab ka auditeeritud olema? Või on mõni muu lahendus, et aasta alguses avatavate taotlusvoorude puhul antud määruse sätet täita?

VASTUS: Vastavalt raamatupidamise seadusele (majandusaasta aruande mõiste ja sisu)

ja äriseadustikule (majandusaasta aruande esitamise kohustus) - peab äriühingu juhatus esitama kinnitatud majandusaasta aruande koos kasumi jaotamise ettepanekuga äriregistrile mitte hiljem kui kuue kuu möödumisel majandusaasta lõpust.

Kehtiva Leader määruse alusel, alla 6 kuu tegutsenud äriühing või füüsilisest isikust ettevõtja ei pea esitama majandusaasta aruannet, ega muid tegevus- ja finantsseisundit tõestavaid dokumente. Üle 6 kuu tegutsenud äriühingul või FIE'l on majandusaasta aruande esitamise kohustus, seega peavad nimetatud taotlejad taotlemisel arvestama sellega, millal kinnitatakse majandusaasta aruanne.

Kavandatav määruse muudatusega viiakse sisse nõue äriühingule või füüsilisest isikust ettevõtjale, kes taotluse esitamise hetkeks ei ole raamatupidamise seaduse järgi pidanud koostama majandusaasta aruannet – esitada tegevus- ja finantsaruanne eelneva majandustegevuse kohta (eelkõige siis alla ühe majandusaasta tegutsenud ettevõtjad).

Samas, juhul kui määruse muudatusega selline täpsustus tehakse, saab taotleja, kellel vastavalt Äriseadustikule ei pea veel olema (st ajaliselt) kinnitatud majandusaasta aruannet - esitada taotlemisel ka eelneva majandusaasta kohta tegevus- ja finantsaruanne ning näiteks ka üle-eelmise aasta kinnitatud majandusaasta aruande. Finantsseisundi hindamine esitatava aruandluse alusel on ilmselt ka kohaliku tegevusgrupi enda huvi, oluline on ju, et projektid õnnestuksid. Seega võiks tegevusgrupp kaaluda, kuidas oleks parem äriühingutele ja füüsilisest isikust ettevõtjatele suunatud taotlusvoore avada jms.

KÜSIMUS (02.12.2008) nõuded taotleja tegevusajale ja majandusaasta aruande esitamine. Kas MTÜ majandusaasta aruande esitamine on kohustuslik?

VASTUS: Mittetulundusühingu majandusaasta aruande esitamine on tegevusgrupi otsustada. Määruse kohaselt PRIA seda ei nõua.

KÜSIMUS (09.02.2009): Kas mittetulundusühing, sihtasutus ja ettevõtja peavad olema enne taotluse esitamist tegutsenud vähemalt kuus kuu?

VASTUS: Leader määruses taotleja tegevusele ajalise piirangu nõue puudub. § 36 lõige 1 punktis 3 on sätestatud üle 6 kuu tegutsemisajaga ettevõtjale majandusaasta aruande esitamise kohustus, samalaadne nõue ka füüsilisest isikust ettevõtjale (punkt 4).

Kavandatav määruse muudatusega viiakse sisse nõue äriühingule või füüsilisest isikust ettevõtjale, kes taotluse esitamise hetkeks ei ole raamatupidamise seaduse järgi pidanud koostama majandusaasta aruannet – esitada tegevus- ja finantsaruanne eelneva majandustegevuse kohta. Tegevusgrupe on sellest kavandatavast muudatusest jaanuari infopäevadel ka teavitatud.

4) füüsilisest isikust ettevõtja puhul, kes on tegutsenud rohkem kui kuus kuud, taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta bilansi ja kasumiaruande ärakiri või «Raamatupidamise seaduse» kohaselt kassapõhist raamatupidamise arvestust pidava füüsilisest isikust ettevõtja puhul taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta raamatupidamisregistrite alusel koostatud koonddokument tulude ja kulude kohta; seejuures majandusaasta bilanss ja kasumiaruanne või koonddokument tulude ja kulude kohta, mis kajastab ettevõtja tegevust vähemalt kuue kuu jooksul;

KÜSIMUS (02.12.2008): ettevõtja sh FIE peab olema tegutsenud vähemalt 6 kuud, alus § 36 lõige 1 punkt 3 ja 4. Kas oleme saanud õigesti aru?

TÄPSUSTATUD VASTUS: Leader määruse alusel saab taotleja olla ka alla 6 kuu tegutsenud füüsilisest isikust ettevõtja.

Samas alustava ettevõtja suhtes finantskindluse saamiseks on määruse muudatusega kavandatav viia sisse nõue äriühingule või füüsilisest isikust ettevõtjale, kellel taotluse esitamise hetkeks ei ole (ei pea veel olema) kinnitatud majandusaasta aruannet või tulude ja kulude koonddokumenti – esitada tegevus- ja finantsaruanne eelneva majandustegevuse kohta.

5) keskkonnamõju hindamise korral koopia «Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse» § 20 lõikes 1 nimetatud keskkonnamõju hindamise aruandest;

6) rahandusministri 22. aprilli 2004. a määruse nr 80 «Vähese tähtsusega abi teatise esitamise kord ja vorm» lisas toodud vormi kohane teatis jooksva majandusaastal ja kahel eelmisel majandusaastal vähese tähtsusega abi saamise kohta juhul, kui taotletakse toetust kolmanda telje eesmärkide täitmiseks või nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artiklis 20(b) (iii) sätestatud toetust;

7) ärakiri § 35 lõikes 1 nimetatud kinnitusest, välja arvatud juhul, kui projektitoetuse taotleja on kohalik tegevusgrupp ise või kui kinnitus on märgitud projektitoetuse taotlusel.

(2) Kui kavandatav tegevus vastab arenguskavas toodud meetmele, esitab taotleja põllumajandusministri määruses, millega on kehtestatud nõuded toetuse saamiseks, ettenähtud dokumendid, sealhulgas vormikohase taotluse.

3. jagu

Projektitoetuse taotluse menetlemine

§ 37. Projektitoetuse taotluse vastuvõtmine

PRIA kontrollib taotluse esitamisel nõutavate dokumentide olemasolu ja taotluse tähtaegset esitamist.

§ 38. Projektitoetuse taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimine

(1) PRIA kontrollib vastuvõetud taotluse nõuetele vastavust ja selles esitatud andmete õigsust ning projektitoetuse taotleja ja kavandatava tegevuse vastavust määruses sätestatud nõuetele.

KÜSIMUS (14.10.2008) Eelkontrollid?

TÄIENDATUD VASTUS: PRIA teostab taotlejate juures eelkontrolle, et veenduda taotluses esitatud andmete õigsuses. Eelkontrollitavad valitakse valimi alusel.

Samas on projektitaotluste heakskiitmise menetlemise protsessi sujuvamaks muutmisel kavas Leader määruse muudatus, mille käigus projektitaotleja esitab juba koos taotlusega: hinnapakumised või kavandatavate tegevuste eeldatava maksumuse; ehitise puhul ehitusloa või kohaliku omavalitsuse kirjaliku nõusoleku ära kirja; maa ja vara omandit või pikaajalist kasutusõigust tõendavad dokumendid; seltsingu puhul ära kiri seltsingulepingust ning ettevõtja investeeringute puhul asendusinvesteeringute välistamiseks sarnaste inventari või põhivara nimekirja.

(2) Taotluses esitatud andmete kontrollimiseks on PRIA õigus kasutada teiste riiklike registrite andmeid.

(3) Taotleja ja taotlus vastavad projektitoetuse saamiseks esitatud nõuetele, kui:

- 1) kõik omavahel võrreldavad andmed on samased;
- 2) ei esine «Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse» § 456 lõikes 2 nimetatud asjaolusid;
- 3) täidetud on kõik määruses, strateegias, rakenduskavas ning asjakohastes õigusaktides sätestatud nõuded.

(4) Kui taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimise käigus tehakse kindlaks, et taotleja või taotlus ei vasta nõuetele, teeb PRIA «Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse» § 456 lõike 2 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

§ 39. Projektitoetuse taotluse rahuldamine või rahuldamata jätmine

(1) Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa toetatava tegevuse kohaliku tegevusgrupi tegevuspiirkonnale mõeldud projektitoetuse eelarvet, rahuldatakse kõik nõuetele vastavad taotlused «Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse» § 457 lõike 3 alusel.

(2) Kui projektitoetuse taotluse täies ulatuses rahuldamine ei ole võimalik või põhjendatud, võib PRIA teha taotluse osalise rahuldamise otsuse «Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse» § 457 lõike 6 alusel.

(3) PRIA teeb lõikes 1 nimetatud taotluse rahuldamise otsuse, lõikes 2 nimetatud taotluse osalise rahuldamise otsuse või «Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse» § 457 lõike 5 või 6 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse 60 tööpäeva jooksul arvates PRIAle taotluse esitamise päevast. Vajaduse korral võib PRIA nimetatud perioodi pikendada kuni 90 tööpäevani.

KÜSIMUS (09.02.2009): EUROOPA LIIDU ÜHISE PÕLLUMAJANDUSPOLIITIKA RAKENDAMISE SEADUS § 456 ja 457, mis seal on meie, kui taotlejate jaoks kirjas?

VASTUS: Need paragrahvid puudutavad ja reguleerivad PRIA tööd. See on kõikide toetusmeetmete puhul sama.

(4) Kui ettevalmistav töö ei vasta §-s 29 või 31 toodud nõuetele, jäetakse taotlus rahuldamata ettevalmistava töö osas.

§ 40. Muudatustest teavitamine

(1) Kuni PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmiseni teavitab projektitoetuse taotleja või projektitoetuse saaja PRIAt viivitamata kirjalikult käibemaksukohustuslaseks registreerimisest «Käibemaksuseaduse» § 19 alusel.

KÜSIMUS (12.02.2009): Kas mittetulundusühing muutub automaatselt käibemaksukohuslaseks, kui tema projektitaotlus on 250 000 krooni või rohkem?

VASTUS: Toetust ei arvata mittetulundusühingu majandustegevuse käibe hulka. Toetuse laekumist ei saa üldse määrata käibe alla.

Käibemaksuseadus alusel on käibemaksu arvutamise aluseks käive, st käive, mis tekitab kaupade ja teenuste müügilae kumitist

Käibemaksuseadus:

http://estlex.ee/estlex/kehtivad/AktDisplay.jsp?id=59152&akt_id=59152

(2) Alates projektitoetuse taotluse esitamisest kuni viie aasta möödumiseni PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest teavitab taotleja või toetuse saaja viivitamata PRIAt ja kohalikku tegevusgruppi kirjalikult oma postiaadressi ja kontaktandmete muutumisest ning PRIAlt ja kohalikult tegevusgrupilt nõusoleku saamiseks:

- 1) tegevuse või investeeringuobjektiga seotud muudatusest;
- 2) projektitoetuse saamise või toetuse kasutamisega seotud muust asjaolust, mille tõttu toetuse taotluses esitatud andmed ei ole enam täielikud või õiged.

4. jagu

Nõuded projektitoetuse saajale ja toetuse väljamaksmise kord

§ 41. Nõuded projektitoetuse saajale

(1) Projektitoetuse saaja teeb abikõlblikud kulutused ja esitab PRIAle tegevuse elluviimist või investeeringu tegemist tõendavad dokumendid kuni neljas osas ühe taotluse kohta kahe aasta jooksul arvates PRIA poolt taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

(2) Projektitoetuse saaja säilitab ja kasutab sihipäraselt toetuse eest soetatud investeeringuobjekti vähemalt viie aasta jooksul arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

(3) Projektitoetuse saaja teatab vähemalt neli tööpäeva enne vabatahtliku tasustamata töö tegemise alustamist vabatahtliku tasustamata töö tegemise aja ning töö tegemise koha PRIAle posti teel väljastusteatega tähtkirjaga või elektrooniliselt.

(4) Projektitoetuse saaja täidab vabatahtliku tasustamata töö tegemise tõendamiseks päevikut, milles kajastub töö kirjeldus, tehtud töö maht, tegemise aeg, tehtava töö ühiku hind, töö tegijad ja töö tegemiseks kulunud aeg. Päeviku allkirjastavad töö tegija ja projektitoetuse taotleja.

(5) Paragrahvis 34 nimetatud mitterahalist omafinantseeringut võib teostada PRIA poolt toetuse rahuldamise otsuse tegemisest arvates.

(6) Projektitoetuse saaja teavitab koolituse, seminari või infopäeva toimumisest PRIA't seitse tööpäeva ette.

(7) Projektitoetuse saaja esitab viimase kuludeklaratsiooni kahe aasta jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemisest, kuid mitte hiljem kui 30. juuniks 2015.

§ 42. Projektitoetuse tegevuse elluviimist ja investeeringu tegemist tõendavate dokumentide esitamine

(1) Toetuse väljamaksmiseks esitab projektitoetuse saaja pärast tegevuse elluviimist või investeeringu täielikku või osadena tegemist ja selle eest täielikult või osaliselt tasumist PRIA-le lisas 11 toodud vormi kohase kuludeklaratsiooni koos § 25 lõike 1 punktides 1–13 ja lõikes 2 nimetatud dokumentide ära kirjadega.

KÜSIMUS (02.12.2008): teemadel - § 25 lõike 1 punktides 12 ja 13 nimetatud ehitusprojekti, väikeehitise mitteavalikes funktsioonides ja kasutusloast. Hoone jaotatakse objektideks ehk osadeks ja vastavalt „Ehitusseaduse“ nõuetele väljastatakse ka hoone osale kasutusluba. „Ehitusseaduse“ järgi lubatakse kasutusluba väljastada hoonele või selle osale. Väikeehituse puhul, kui see on väiksem kui 60 m² ja ei ole avaliku kasutusega, ei rakendu „Ehitusseadusega“ ehitusprojekti nõue. Ehitusprojekti nõue võib tuleneda kasutusloa taotlemise kohustusest. Seega palume Põllumajandusministeeriumil kaaluda, kas ka väikeobjekti puhul, kui see on näiteks puukuur, mõni teine väikeehitis (kasutus ei ole avalikes funktsioonides) on otstarbekas kehtestada ehitusprojekti nõuet, mis kaasneb ehitusloa taotlemisega?

VASTUS: Igasuguste toetuste andmisel peab PM jälgima kehtivaid seaduseid ja seetõttu ei saa määrusega laiendada seaduses sätestatud nõudeid.

KÜSIMUS (02.12.2008): ajutine rajatis välitingimustes, milleks on külateatri dekoratsioon. Lavadekoratsioon, mis on rajatud välitingimustesse ja on käsitletav ajutise rajatisena (näiteks kuiv kaev, aidanurk, minimaja jne). Kui kõigi rajatiste sh ajutiste rajatiste puhul on nõutav kasutusluba, kas sellel juhul on samuti vaja ehitusprojekti? Kas oleme saanud õigesti aru ja külateatrite projekti puhul peame sellega juba praegu arvestama?

VASTUS: külateatri dekoratsioonile projekti ei ole vaja. Võib olla tööjoonis, kuigi ka see pole nõutud.

KÜSIMUS (02.12.2008) kuidas jääb muudetavasse määrusesse sisse objekti valmimise nõue? Kas projekti objekt, milleks saab olla hoone tervik või selle osa peab saama valmis? Ehitusseadus lubab kasutusluba taotleda ka hoone osadele.

TÄIENDATUD VASTUS: objekti valmimise nõuet määrus ei reguleeri. Kuid toetuse väljamaksmiseks nõutakse kasutusloa olemasolu. Kui investeringuobjektiks on hoone osaline ehitamine/rekonstrueerimine, mille lõppemise järel antakse välja kasutusluba, siis on objekt abikõlblik. Määruse muudatusega on kavas, et kuludeklaratsiooniga esitab projektitoetuse saaja ehitise puhul ka kasutusloa ärakirja, kui see on nõutav "Ehitusseaduse" kohaselt.

(2) Lisaks lõikes 1 sätestatud dokumentidele esitab projektitoetuse saaja kasutatud seadme ostmise korral PRIAle seadme müüja kinnituskirja selle kohta, et seade vastab § 31 lõike 2 punktis 1 toodud nõudele.

(3) Lisaks lõikes 1 sätestatud dokumentidele esitab projektitoetuse saaja koos esimese osamakse kuludeklaratsiooniga PRIAle ärakirja koostööprojekti koostöökokkuleppest, kui projektitoetuse saaja osaleb koostööprojekti.

(4) Liisinguandja võib olla «Krediitiasutuste seaduse» alusel ja korras tegutsev krediitiasutus või tema konsolideerimisgruppi kuuluv finantseerimisasutus.

(5) Paragrahvi 25 lõike 1 punktis 1 ja lõike 2 punktis 1 nimetatud arve-saatelehel või arvel näidatud tehingu sisu peab vastama arve väljastanud isiku hinnapakkumisele.

§ 43. Projektitoetuse maksmine ja toetuse maksmisest keeldumine

(1) PRIA otsustab projektitoetuse maksmise sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole või kapitalirendi puhul toetuse saaja nimetatud kapitalirendile andja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates §-s 42 nimetatud nõuetekohaste dokumentide saamisest.

(2) Projektitoetust ei maksta «Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse» § 457 lõikes 8 sätestatud juhtudel. Sellisel juhul ei hüvitata taotlejale ka ettevalmistavale tööle tehtud kulutusi.

(3) PRIA teeb projektitoetuse taotluse rahuldamise otsuse muutmise otsuse või taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise otsuse 25 tööpäeva jooksul arvates projektitoetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest.

§ 44. Dokumentide säilitamine

Määruse alusel esitatud dokumente projektitoetuse taotlejale ei tagastata. Nimetatud dokumente säilitatakse PRIAs kuni 2025. aasta 31. detsembrini.

4. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 45. Rakendussätted

(1) 2008. aastal võib kohaliku tegevusgrupi toetust taotleda § 9 lõikes 2 esitatud kulude hüvitamiseks, mille tegemist tõendavad dokumendid ei ole kohaliku tegevusgrupi toetuse taotlejale väljastatud varem kui 2008. aasta 1. jaanuaril juhul, kui kohalik tegevusgrupp on ellu viinud meetme 3.6 raames asjakohased tegevused.

(2) Lõikes 1 nimetatud juhul võib § 9 lõikes 2 esitatud kulusid tõendavad dokumendid esitada koos kohaliku tegevusgrupi toetuse taotlusega.

(3) Lõikes 2 nimetatud juhul otsustakse kohaliku tegevusgrupi toetuse maksmine sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda kohaliku tegevusgrupi toetuse saaja või liisingu puhul toetuse saaja nimetatud liisinguandja arvelduskontole kolme kuu jooksul arvates kohaliku tegevusgrupi taotluse rahuldamise otsuse tegemise päevast või nõuetekohaste dokumentide esitamisest.

KÜSIMUS (06.11.2008) Kas on teada millal ilmub Abiks Taotlejale Leader projektitaotlejatele (praegu olemas vaid tegevusgruppidele)?

VASTUS: Abiks Taotleja projektitaotlejate kohta peaks ilmuma järgmise aasta alguses jaanuari kuu jooksul.

KÜSIMUS (09.02.2009): Millal ilmub Abiks Projektitaotlejale?

VASTUS: Abiks Projektitaotlejale on veel koostamisel ja peaks ilmuma üsna peagi.

KÜSIMUS (19.11.2008) Pöördume Teie poole mõttega, et parandada Leader temaatikat puudutavate kiireloomuliste küsimuste lahendamist, ehk parandada klienditoe teenust. Hetkel on tegevusgruppidel võimaliku küsimustega pöörduda leader@pria.ee aadressile. Kuid tihti vajavad küsimused kiiremaid vastuseid või vähemalt kinnitust, et keegi on info kätte saanud. Kas on võimalik, et tegevusgruppidele antaks ka kontaktne mobiilnumber, sest kontoritelefonid tihtilugu vaikivad?

VASTUS: PRIA ja PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUMI kontaktid, kes tegelevad LEADER küsimustega:

PRIA

Maaelu investeringutoetuste büroo, arengutoetuste osakond
e-post: leader@pria.ee

Krista Toom, telefon 737 1386; 5561 4032, Krista.Toom@pria.ee (tööaegadel võib sellel numbril helistada) - kõik Leader teemat puudutavad küsimused

Maria Sarv, telefon 737 7621, Maria.Sarv@pria.ee (üldküsimused ja kuludokumente puudutavad küsimused)

Lauri Kolberg, telefon 737 1293, Lauri.Kolberg@pria.ee (kuludokumente puudutavad küsimused)

Üllar Laan, tel 737 1265, Ullar.Laan@pria.ee (kontrollidega seotud küsimused)

PÕLLUMAJANDUSMINISTEERIUM

Kohaliku algatuse ja elukeskkonna büroo
e-post: leader@agri.ee

Anneli Kimmel, telefon 625 6531 anneli.kimmel@agri.ee

Katre Kets, telefon 625 6296, katre.kets@agri.ee

Triin Hansson, telefon 625 6187, triin.hansson@agri.ee